

**Zeleni zaokret
u kulturi –
pojam, konteksti,
značenja**

Sadržaj

Uvodna reč	3
Dijalog jednakih glasova: umetnost i klimatske promene	5
Rečnik zelene agende u proširenom polju kulture	11
Zeleni zaokret projekata u Srbiji: inspiracija za održive prakse	19
Evropski projekti saradnje	20
Projekti prometa evropskih književnih dela	45
Evropski filmski festivali	49
Razvoj TV i onlajn sadržaja	53
O programu	55
O Desku	56
O Green Art Incubator-u	57

Kao jedan od ključnih prioriteta evropske politike, održivost i zaštita životne sredine sve intenzivnije oblikuju polje kulture i umetnosti. Publikacija „Zeleni zaokret u kulturi – pojam, konteksti, značenja“ ima za cilj da pruži pregled kako programski okvir Kreativne Evrope integriše principe eko-održivosti, istovremeno produbljujući razumevanje ovih tema u širem kontekstu kulturne politike, te kulturne i umetničke prakse.

Kreativna Evropa, kao glavni program Evropske unije za podršku kulturi i audiovizuelnim delatnostima, prepoznaje značaj održivosti kroz „zeleni zaokret“ u svojim prioritetima, što se reflektuje i na podršku projektima. Iz tog razloga, važno je razumeti na koji način kulturne politike, ustanove kulture, kompanije, kao i umetnički kolektivi i organizacije doprinose razvoju ekološke svesti i praktičnih rešenja za izazove klimatske krize.

U prvom delu publikacije, tekst Jovane Karaulić i Ksenije Marković ukazuje na neophodnost uključivanja umetnosti i kulture u rešavanje klimatske krize kroz inovativne prakse, društveni dijalog i transformaciju upravljačkih modela. Kroz istorijsku analizu ekološke umetnosti, od pionirskih radova 1960-ih do savremenih post-antropocentričnih praksi, tekst pokazuje kako umetnički projekti mogu mobilisati promene u ponašanju i doprineti društveno-transformativnim procesima. Jedan od posebno intrigantnih aspekata teksta jeste osvrt na razlike u mogućnostima sprovođenja zelenih inicijativa između razvijenih i manje razvijenih zemalja, koji ističe značaj međunarodnih politika u oblikovanju pravedne i održive transformacije.

Drugi deo publikacije predstavlja manje zastupljene termine i koncepte vezane za održivost u proširenom polju kulture. Ovi pojmovi, iako često izvan svakodnevnog vokabulara stručnjaka, pružaju inspiraciju za promišljanje i praktično delovanje u polju kulture i umetnosti. Smeštajući ih u širi teorijski i praktični okvir, tekst ukazuje na njihovu relevantnost u pogledu redefinisavanja pristupa sektora kulture rešavanju ekoloških i društvenih izazova. Rečnik treba da podstakne umetnike, kulturne radnike i donosioce odluka da razmatraju nove modele delovanja i razvijaju prakse koje odgovaraju savremenim ekološkim i društvenim problemima, uz isticanje značaja interdisciplinarnog pristupa i kritičkog preispitivanja postojećih metoda rada u kulturi.

U praktičnom smislu, naročito korisna dimenzija publikacije je prikaz dobrih praksi, kako na evropskom, tako i na lokalnom nivou. Kroz dati pregled projekata koji su realizovani uz podršku programa Kreativna Evropa, jasno se uočava kako umetnost može igrati ključnu ulogu u otvaranju dijaloga o ekološkim pitanjima i mobilizaciji zajednica za klimatski odgovorne akcije.

Imajući u vidu da su visoki troškovi implementacije zelenih mera, te nedostatak specifičnih veština i znanja u kontekstu zelenih praksi osnovni izazovi s kojima se suočavaju umetničke organizacije u Srbiji, podrška koju pruža program Kreativna Evropa postaje izuzetno važna za njihovo prevazi-
laženje. Od jačanja kapaciteta ustanova i organizacija kroz interdisciplinarnu saradnju, razvoj mikro-taktika prilagođenih specifičnim kontekstima i stvaranje zajedničkih platformi za razmenu resursa i znanja, do značajnih finansija za ulaganje u nove poduhvate, modele i tehnike rada, program ostaje osovina zelenog preokreta u kulturi u lokalnom i evropskom kontekstu.

Ova publikacija zato teži da prikaže potencijal umetnosti i kulture da kroz inovativne i participativne pristupe oblikuju održiviju budućnost i postanu pokretači promena u suočavanju sa savremenim ekološkim izazovima. Kao koristan resurs, namenjena je svim akterima u kulturi – od umetnika i kreativnih delatnika, preko menadžera u kulturi, do donosioca odluka – koji žele da daju svoj doprinos zelenoj tranziciji.

Dijalog jednakih glasova: umetnost i klimatske promene

Navodeći deset prioritarnih oblasti za smanjenje emisije gasova sa efektom staklene bašte, diskutovanih i usvojenih na Samitu o klimatskim akcijama 2019. godine, utvrđena je i neophodnost „bavljenja socijalnom dimenzijom klimatskih promena“, tj. neophodnost većeg angažovanja društveno-humanističkih praksi i stvaranja novih platformi za komunikaciju ove značajne teme. Međutim, i pored neupitne potrebe za doprinosom umetnosti i kulture u razumevanju i primeni principa održivog razvoja, njihovi potencijali u ovom kontekstu su još uvek nedovoljno korišćeni.

Klimatska kriza, kao predmet vrednosne orijentacije u oblasti kulture, ogleda se i u imperativu zelenog zaokreta u upravljanju organizacijama i institucijama, što zahteva postepeno usklađivanje zelenih preporuka sa postojećim okvirima i načinima rada. Upravo u tom kontekstu situiran je (možda najveći) izazov izgradnje nove – zelene paradigme kulture, koji se odnosi na prepreke implementacije zelenih principa u postojećoj (organizacionoj i šire, društvenoj) infrastrukturi, te potrebu za osmišljavanjem inovativnih pristupa i veština i redefinisanjem upravljanja (na mikro i makro nivoima). U praksi ovo znači da preuzimanje uloge agenta promena u pravcu društvenog eko-zaokreta, za polje umetnosti podrazumeva ne samo ukazivanje na aktuelnost klimatske krize kroz umetničke narative, već i redizajniranje produkcionih pristupa i načina poslovanja kao činilaca zelene političnosti.

Umetničke zajednice često zavise od institucija koje zbog složenosti svojih sistema sporije prepoznaju i podržavaju ekološke inicijative. U poslednjih nekoliko decenija, sa porastom globalne svesti o ozbiljnosti klimatske krize, situacija se sve brže menja, u zavisnosti od šireg konteksta u kome se umetnička aktivnost odvija. U tom smislu, značajan broj praktičara i teoretičara u polju umetnosti i kulture oseća potrebu da preispitaju *kako rade, to što rade* i to ne samo iz perspektive smanjenja emisije koju stvaraju, već i ukupne estetske i produkciono-filozofije projekta u kome svaki korak postaje mogućnost za autokorekciju. Iako ovakvi pristupi još uvek ne dominiraju poljem, važno je zagovarati ih kao globalni trend, adekvatan stavu da je uloga umetnosti (naročito subvencionisane) pokretanje dijaloga o važnim pitanjima koja se tiču zajednice, kroz različite aspekte svog delovanja.

Put razvoja

Prvi primeri umetničkog angažmana u vezi sa klimatskim promenama mogu se pronaći u radovima pionira ekološke umetnosti iz 1960-ih i 1970-ih. godina 20. veka. Ova vrsta umetničkog delovanja najčešće je podrazumevala umetničku produkciju koja je svesno usmerena ka podsticanju i senzibilizaciji publike u pravcu ekoloških pitanja i ciljeva. Međutim eko-orijentisana umetnost ne mora biti direktno povezana s prirodom, niti obavezno koristiti prirodne materijale. Naprotiv, ona se često odnosi na provokativne, višeslojne projekte o tehnologiji, održivosti, ne-ljudskim entitetima, hiperobjektima, savremenom katastrofizmu i klimatskoj pravdi, te kao takva, prikazujući krhkost ekosistema, teži društveno-transformativnoj ulozi mobilizujući promene u ponašanju i naglašavajući hitnost delovanja.

Rani radovi ove vrste pojavili su se u polju vizuelnog pa su tako prve ekološke izložbe i manifestacije, kao što su „Earth Art“ (1969) i „The Environmental Sculpture“ (1970), promovisale rastući interes za teme kao što su očuvanje prirode, klimatske promene i održivost u umetnosti. Iako su ti rani projekti imali nedovoljne domete i uticaj na šire razumevanje odnosa prirode i društva, oni jesu postepeno oblikovali diskurs koji će kasnije postati centralni u savremenoj umetničkoj praksi.

Prelomna tačka u uključivanju umetnosti i kulture u ravnopravni(ji) dijalog na temu klimatske krize desila se početkom 21. veka. Tada dolazi do prelaska sa pionirske ekološke umetnosti na sve reflektivniju, post-antropocentričnu umetnost, koja u svoje prakse uvodi zelene principe – kako sa stanovišta narativa, tako i iz ugla produkcije. Klimatska kriza počinje sa se doživljava kao estetski izazov – ne samo od strane filozofa i estetičara, već naročito od eko-umetnika, sve aktivnijih u onome što ukupno možemo nazvati novom fazom eko-arta, koji predstavljaju angažovane projekte orijentisane ka priznavanju i poštovanju neljudskih entitet neretko pokazujući „solidarnost“ sa njima. Primer uspešnog pristupa ovoj temi možemo analizirati kroz značenja kultne instalacije „Ice Watch“ Olafa Eliasona u kojoj se blokovi leda poređani u obliku sata tope na javnim mestima evropskih gradova, sugerišući prolaznicima posledice klimatske katastrofe. Umetničko polje, dakle, postaje platforma (nekada uznemirujuće) komunikacije i bližeg (ličnog, emotivnijeg) razumevanja pojmova kao što su globalno zagrevanje, nuklearna radijacija, plastika ili toksični otpad, sa kojima se pojedinac najčešće teško i nerado identifikuje.

Putokazi i smernice

U protekle dve decenije, prvenstveno na teritoriji Velike Britanije (najpre kroz rad organizacije Julie's Bicycle) razvijen je širok pravac razmišljanja i

delovanja sa fokusom na re-kreiranje, re-dizajn i inovativne taktike upravljanja umetničkim procesima na ekološki održiv način. U velikoj meri tome je doprinelo objavljivanje različitih zelenih priručnika koji su sugerisali alternativne opcije za reagovanje organizacija u kontekstu krize izazvane klimatskim promenama. Međutim, problem sa ovim materijalima bio je što su oni pretežno namenjeni velikim kompanijama ili regionalnim/nacionalnim upravama, te, prirodno, nisu odgovarali manjim kulturnim organizacijama – njihovoj strukturi, aktivnostima, specifičnoj misiji i viziji. Zbog toga se, od kraja prve decenije ovog veka, sve intenzivnije radi na koncipiranju studija i publikacija namenjenih upravo organizacijama iz polja kulture i umetnosti. Njihova svrha je da pomognu u razjašnjavanju odnosa između klimatskih promena i kulturno-umetničkih delatnosti; identifikaciji spektra uticaja klimatskih promena na kulturno-umetničke organizacije i njihovo poslovanje; projektovanju odgovora ovih organizacija na krizni kontekst; i mapiranju mogućnosti njihovog uticaja na neophodnu adaptaciju društva. U tom smislu, smernice koje ovi priručnici daju vode ka dvostranoj korekciji dosadašnjeg načina poslovanja: prilagođavanju na posledice klimatskih promena i njihovom ublažavanju, kroz promišljanje infrastrukture, resursa, tehničkih i drugih kapaciteta, radnih procedura, organizacionih kultura i slično.

Preporuke postojećih vodiča razlikuju se u zavisnosti od toga da li je težište na prilagođavanju ili ublažavanju uticaja; da li se bave održivošću institucije, organizacije, umetničkog dela ili organizacionih kultura i procedura; da li se odnose na ekološku transformaciju pojedinih aspekata produkcije i distribucije, ili na ceo proces planiranja, stvaranja i izvođenja umetničkih dela. Pored toga, razlike potiču i od specifičnih društveno-političkih okolnosti u kojima je situiran umetnički sistem čija se transformacija zagovara, što se odnosi kako na različite zakonske regulative i strategije u oblasti zaštite životne sredine, tako i na stepen osvešćenosti zajednice po ovim pitanjima.

Pominjući pravno-regulatorni okvir (koji u velikoj meri zadaje smer kretanja) važno je podcrtati aktuelnu suočenost sa postojećim i predstojećim zakonskim promenama, koje će sasvim sigurno zahtevati i usvajanje ekološki održivi(ji)h poslovnih modela. Zbog toga je od ključne važnosti da umetnost i kultura blagovremeno prepoznaju potencijalne rizike koje ove promene mogu doneti u načinu njihovog funkcionisanja. Međutim, važno je izbeći zamku isčekivanja zakona i politika koji će biti baš „po meri“ zelene tranzicije u kulturi, te delovati u postojećem formalnom kontekstu, zagovarajući njegovo unapređenje. U tom smislu, strateške inicijative, kao što su prelazak na smanjenu potrošnju energije ili ponovno korišćenje i razmena materijala, potrebno je razumeti i kao mogućnost značajne uštede i refokusiranja na zajedničke kapacitete i resurse sistema (umesto isključivo sopst-

vene); dalje, put doprinosu razvoju inovacije i novih oblika saradnje, te sredstvo postizanje veće rezilijentnosti umetnika i umetničkih organizacija.

Eko kreativni zaokret

Zelena transformacija pruža mogućnost umetničkim kolektivima/stvaraocima da deluju kao posrednici u podizanju svesti i iniciranju dijaloga o klimatskoj krizi, koja je najčešće apstraktna i teško shvatljiva velikoj većini ljudi. Pokušaj da se ova tema približi istovremeno otkriva nove i uzbudljive kreativne mogućnosti, kao što su diverzifikacija edukativnih i participativnih programa u umetnosti, organizovanje događaja na otvorenom, kolaborativni i višedisciplinarni projekti i sl.

Sagledavanje klimatske krize kao kreativnog izazova pokazuje da prelazak na zelene prakse ne menja nužno misiju i viziju stvaralačkog proces/organizacije/produkcije, već postavlja nove i uzbudljive parametre unutar kojih se oni razvijaju. Drugim rečima, zelena transformacija ne insistira na tome kako delo treba da izgleda, već definiše ekološko održive okvire i načine prilagođavanja novom načinu funkcionisanja. Stoga, iako ovaj pristup može voditi minimalizmu, on nije eksplicitni odgovor na zelena pitanja, jer ona umetničko istraživački proces redukuju isključivo s aspekta izbora i upotrebe materijala (kojima se pristupa na ekološko-održiv način), a ne slobode estetskog oblikovanja.

Danas, u Evropi, zelena transformacija u kulturi i umetnostima postaje sve prisutnija i značajnija, obuhvatajući širok spektar aktivnosti i inicijativa. Različite umetnosti – od izvođačkih preko filmske i vizuelnih, aktivno istražuju i reaguju na ekološke izazove, pa u poslednjoj deceniji prakse koje se bave pitanjima klimatske pravde, održivosti ili ekološke s(a)vesti postaju dominantne u mnogim umetničkim disciplinama. Tradicionalne evropske institucije kulture, poput muzeja, pozorišta, festivala sve više integrišu ekološke prakse u svoj rad, što uključuje prelazak na održive izvore energije, reciklažu materijala, smanjenje emisije ugljen-dioksida i primenu ekološki prihvatljivih tehnologija u svim aspektima produkcije i prezentacije umetničkih dela. I samostalni umetnički kolektivi, grupe i pojedinci, ostvaruju značajnu ulogu u eko zaokretu polja umetnosti, kroz svoj paralelni rad na komunikaciji ekološki značajnih tema, angažmanu zajednice i istraživanju novih materijala i tehnika. Ukupno, razne inicijative različitih aktera zaista kreiraju dinamičan ambijent, koji inspiriše promene i jeste platforma za raznorodne eksperimentalne pristupe i inovaciju.

Izazovi i šta sa njima

U zemljama koje su razvile zelene politike, a koje obuhvataju i akcione planove u polju kulture i umetnosti, „situacija na terenu“ je značajno bolja od statusa u zemljama „periferije“. Tako je, na primer, u Nemačkoj ekološki održiva umetnost postala sastavni deo kulturnih politika; dok su u Francuskoj i Skandinaviji, festivali i izložbe posvećeni ekologiji sve učestaliji, a umetnici sve dosledniji u korišćenju prirodnih elementa i komuniciranju teme klimatske krize. S druge strane, umetnička produkcija u manje razvijenim zemljama teže i usporenije prihvata promene u ovom kontekstu, suočena sa brojnim drugim problemima sopstvene održivosti i nedovoljno podsticajnim zakonskim (pa i šire, socio-ekonomskim) ambijentom.

Isto važi i za umetnike iz marginalizovanih zajednica, manjih i ruralnih mesta, kao i onih sa margina samog umetničkog polja. Njihova zelena tranzicija je ili „na čekanju“ ili je vrlo otežana, a dodatno i opterećena brojnim etičkim pitanjima. Primer ovoga su npr. dileme na temu zelene mobilnosti, te očigledna diskrepanca u mogućnostima ekološki-održivog transporta globalnog zapada i juga, ili pak nesrazmerni efekat smanjene mobilnosti (i promocije) za poznate trupe i umetnike i one koji su još uvek nedovoljno vidljivi. Shodno tome, od ključne važnosti je uspostavljanje fer zelene transformacije, regulisane na nivou međunarodnih politika, ali i praktično primenjene svešću i savešću svakog aktera u kulturi.

Ipak, vratimo se na primere dobre prakse. U polju izvođačkih umetnosti, sve veći broj evropskih pozorišnih produkcija, plesnih predstava i performansa, koristi ekološke teme kao centralni motiv, dok su povremeno zeleni koncepti integrisani i u produkcione aspekte uključujući održive prakse u scenografiji, kostimografiji i osvetljenju, transportu, načinima upotrebe energije. Za velike pozorišne ustanove uvođenje zelenih praksi rada postaje reputacioni faktor, dok se nezavisna scena intenzivno orijentiše na eko projekte – velikim delom podstaknuta kriterijumima fondova koji predstavljaju osnovni izvor njihovog finansiranja.

I filmska industrija u Evropi suočava se s izazovom zelene tranzicije, koja obuhvata celokupan proces – od smanjenja emisije ugljen-dioksida u procesima pripreme, produkcije i distribucije do korišćenja obnovljivih izvora energije i održivih materijala u scenografiji. Sve veći broj filmskih festivala posvećen je promociji filmova koji istražuju ekološke teme, ali i redizajniranju načina funkcionisanja u pravcu smanjivanja ekološkog otiska. Filmski festival u Kanu, na primer, uveo je niz novina uključujući prelazak na digitalne formate i smanjenje broja štampanih materijala; Geteburški filmski festival u Švedskoj pokrenuo je inicijativu „The Climate Challenge“ kako bi podstakao filmske stvaraoce na primenu održivih praksi; a Sarajevo filmski festival je promovisao

zelenu orijentaciju kroz strategiju „Green festival“ uvodeći konkretne mere poput punktova za separaciju otpada, besplatnog korišćenja bicikala za prevoz između festivalskih lokacija, smanjenja štampanih materijala, kao i razvoj programske celine „Environment Day“ usmerene na podizanje svesti o

¹ U Srbiji sve više festivala primenjuje slične prakse – poput Paličkog filmskog festivala, Beldocs festivala, Festivala autorskog filma, koji u svoje industry programe, tematske celine ili procedure rada uključuju zelene principe.

aktuelnim ekološkim pitanjima¹. Takođe, i na festivalima iz drugih umetničkih disciplina uvode se eko-orijentisani načini rada i programiranja, a jedan od relevantnijih primera je Edinburški festival „Fringe“, koji je poslednjih godina u potpunosti posvećen planiranju i implementaciji ekološki održivog načina organizacije događaja.

Mali i veliki zeleni projekti i inicijative značajno su podržani evropskim fondovima, koji temu ekološke održivosti i reagovanja na klimatsku krizu, prepoznaju kao „ključnu“. Shodno tome i polazeći od prethodnih pasusa koji opisuju brojne pozitivne promene u ovom pravcu, postavlja se pitanje čemu solidno pesimistična refleksija na početku ovog teksta da je delovanje kulture i umetnosti u ovom kontekstu i dalje nedovoljno. Da li je u pitanju (pre)veliko očekivanje, ili objektivna mogućnost dodatnog unapređenja efekata zelene paradigme umetnosti koja *de facto* i *de jure* postaje sve značajnija.

Savremeni umetnici i kulturni radnici, u većini slučajeva, već su upoznati sa konceptom zelene tranzicije u umetnosti; značajan broj njih ima iskustva sa tzv. ekološkim projektima, ekološki održivom produkcijom i sličnim inicijativama. Međutim, njihov angažman i dalje ne ostvaruje pune potencijale, što se u velikoj meri ogleda u većem prisustvu zelenih narativa, nego zelenih procedura rada.

Istraživanja pokazuju da je najznačajniji razlog ovoga ograničeno znanje i nedostatak specifičnih veština za ekološki-održive prakse, te da je potreba za jačanjem kapaciteta u zelenom kontekstu mnogo značajnija nego nedostatak resursa ili izazov balansiranja između umetničke i ekološke održivosti. Takođe, ističe se važnost saradnje i razmene sa poljima nauke, zaštite životne sredine i obrazovanja, te kreiranja interesnih zajednica (*commons-a*) koje će biti platforme za primenu originalnih mikrotaktika adekvatnih datom kontekstu.

U tom smislu „poziv na akciju“, odozdo na gore, ali i obratno, podrazumevao bi:

- Doslednost i strateški pristup
- Naglasak na interdisciplinarnosti
- Jačanje zelenih kapaciteta
- Otkrivanje alternativnih rešenja, primenu mikro-taktika
- Poštovanje i operacionalizaciju koncepta „zajedničkih dobara“
- Stvaranje zelene zajednice!

Rečnik zelene agende u proširenom polju kulture

Razumevanje terminologije održivosti u kulturi i umetnosti postaje sve značajnije u kontekstu savremenih društvenih i ekoloških izazova, poput klimatskih promena, ratnih razaranja, degradacije životne sredine, socijalnih nejednakosti i potrebe za odgovornim upravljanjem resursima. Brza evolucija pojmova povezanih s *greening*-om prati rastuću svest o potrebi za prilagođavanjem društvenih i kulturnih praksi ciljevima održivog razvoja. Istovremeno, raznolikost definicija koje nude autori, organizacije i institucije, ponekad usložnjava zajedničko razumevanje ovih pojmova.

U oblasti kulture, integracija održivih praksi zahteva ne samo usvajanje ekoloških principa već i redefinisavanje uloge umetnosti i kulture u društvenim procesima. U Evropi raste interesovanje za ovu temu u kontekstu Evropskog zelenog dogovora iz 2019. godine, koji postavlja održivost i klimatske akcije kao centralne ciljeve evropskih politika, čime direktno utiče na praktično delovanje. U polju kulture, akteri se suočavaju s izazovom kako da doprinesu smanjenju negativnog ekološkog uticaja – budući da kultura već odavno najmanje troši od svih drugih sektora društvenog delovanja. Istovremeno, kulturne delatnosti imaju važnu ulogu u podizanju svesti o klimatskim promenama i podsticanju zajedničke političke agende. Pojmovi poput *zelene inicijative*, *zelena mobilnost* ili *kulturna održivost* sve češće se koriste kako bi definisali ovaj novi okvir delovanja, ali njihova dosledna primena u praksi često zavisi od specifičnih materijalnih uslova sredina u kojima se sprovode.

Bilo da realizujemo projekte, pišemo preporuke za javne politike ili upravljamo organizacijama u kulturi i umetnosti, u cilju informisanog i svesnog delovanja nužno je suštinsko razumevanje ključnih pojmova koji oblikuju agendu održivosti. U fokusu ovog teksta su neki od ključnih koncepata i pojmova koji su razvijeni kroz strateške dokumente evropske kulturne politike, ali i kroz svakodnevnu praksu institucija, organizacija i mreža u Evropi koje aktivno rade na promociji ekoloških ciljeva. Prikazani koncepti nisu samo teorijski već oblikuju načine na koje se planiraju i sprovode projekti, definišu prioritete i kreiraju politike. Pored strukturisanog pregleda terminologije i analize definicija, pažnja je posvećena i izazovima s kojima se akteri suočavaju pri integraciji ovih pojmova u upravljanje, organizaciju projekata i kreiranje kulturnih strategija.

Dalje razvijanje zajedničkog rečnika omogućilo bi lakšu komunikaciju među akterima – ne samo za stručnjake a i praktičara, već i svih koji rade na projektima i politikama u kojima se održivost prepliće sa kulturnim i umetničkim delovanjem – te stvorilo osnovu za uspešniju primenu održivih praksi koje mogu doneti konkretne promene u polju umetnosti i kulture.

Klimatska pravda i ekološko znanje

Pojam *klimatske pravde*, iz perspektive društvenih nauka, posebno sociologije, definiše se kroz princip pravedne raspodele tereta i koristi povezanih sa klimatskim promenama. Ovaj koncept naglašava nejednakosti koje proističu iz klimatskih kriza, s posebnim osvrtom na najugroženije zajednice koje često snose najveći teret klimatskih promena, dok su istovremeno najmanje odgovorne za njihovo izazivanje (2030 Agenda for Sustainable Development, tačka 13). Sociološka analiza klimatske pravde uključuje istraživanje društvenih, ekonomskih i političkih faktora koji doprinose ovim nejednakostima, kao i načine na koje se zajednice mobilizuju u borbi za svoja prava. Ovaj pristup zahteva integraciju ekološke svesti u kulturu, društvene pokrete i politiku, promovišući inkluzivnost i participaciju svih aktera u donošenju odluka koje se tiču klimatskih politika. Na taj način, klimatska pravda postaje ključni okvir za razumevanje i rešavanje ekološke nepravde u savremenom društvu. Ekološko znanje, s druge strane, predstavlja skup informacija i svesti o ekološkim sistemima i njihovoj otpornosti. Ova dva pojma su međusobno povezana, jer ekološko znanje omogućava razumevanje kako klimatske promene utiču na različite zajednice, a klimatska pravda zahteva da se ovo znanje koristi za zaštitu i unapređenje prava i mogućnosti tih zajednica. U pogledu bavljenja ovom temom, praktičari u kulturi često se suočavaju s problemom ograničenog pristupa resursima i finansijskim sredstvima koji bi omogućili održive inicijative. Neretko, rešenja pronalaze u alternativnim izvorima finansiranja, poput partnerstava s lokalnim zajednicama, crowdfunding kampanjama ili saradnjama s privatnim sektorom koji je motivisan da podržava zelene inicijative. Takođe, izazov predstavlja i uspostavljanje saradnje između umetničkih zajednica, naučnika i donosilaca odluka – što se može podstaći kroz organizaciju interdisciplinarnih platformi za dijalog, kao što su okrugli stolovi, hakatoni ili zajednički projekti, koji olakšavaju razmenu znanja i resursa.

Pravo na prirodu

Pravo na prirodu predstavlja koncept koji prepoznaje osnovno ljudsko pravo na pristup zdravom i očuvanom prirodnom okruženju, bez obzira na socioekonomski status, geografski položaj ili urbani kontekst. Ovaj pojam proizlazi iz šireg okvira ljudskih prava i održivog razvoja, ističući potrebu za jednakim

moogućnostima svih pojedinaca da uživaju u prirodnim resursima i prostorima. Pravo na prirodu podrazumeva zaštitu prirodnih pejzaža, biodiverziteta i ekosistema, kao i stvaranje pristupačnih zelenih prostora u urbanim sredinama. U urbanom kontekstu, ovaj koncept posebno naglašava važnost razvoja zelene infrastrukture, kao što su parkovi, zelene staze, urbane bašte i zelene fasade, koje doprinose zdravlju i blagostanju zajednice. Takvi prostori ne samo da unapređuju kvalitet vazduha, smanjuju nivo buke i pomažu u borbi protiv efekta urbanih toplotnih ostrva, već i omogućavaju ljudima da se povežu s prirodom u svakodnevnom životu. Pristup prirodnim prostorima pozitivno utiče na fizičko i mentalno zdravlje, podstiče socijalnu interakciju i doprinosi kvalitetnijem načinu života. Pravo na prirodu takođe ima snažnu etičku i političku dimenziju, jer ukazuje na potrebu za inkluzivnim politikama koje osiguravaju da marginalizovane zajednice, koje su često isključene iz urbanog planiranja, imaju jednak pristup prirodi. Kroz inkluzivne kulturne politike, umetničke projekte i društvene inicijative, pravo na prirodu može se integrisati u šire procese urbanog razvoja i planiranja. Kultura i umetnost igraju ključnu ulogu u promociji ovog koncepta, osvetljavajući njegovu važnost kroz umetničke prakse, edukativne programe i društveni angažman. Pravo na prirodu, u tom smislu, postaje sredstvo za transformaciju zajednica i oblikovanje održivijeg i pravednijeg društva.

Eko-pismenost i život s niskim uticajem

Eko-pismenost i život s niskim uticajem predstavljaju međusobno povezane koncepte koji se odnose na sposobnost razumevanja ekoloških izazova i usvajanje načina života koji minimizira negativan uticaj na životnu sredinu. Eko-pismenost podrazumeva svest o ekološkim sistemima i njihovoj otpornosti, kao i donošenje informisanih odluka u vezi sa potrošnjom, energijom i svakodnevnim praksama. Život s niskim uticajem, s druge strane, obuhvata primenu ovih znanja kroz održivu potrošnju, smanjenje otpada, korišćenje obnovljivih izvora energije i promovisanje minimalizma u svakodnevnom životu. Termin *frugal lifestyle*, koji se može izjednačiti s konceptom života s niskim uticajem, dobija na popularnosti u savremenoj kulturi putem platformi poput TikToka, gde se promoviše kao održiv i odgovoran način života koji uključuje promišljeno trošenje resursa, minimizaciju otpada i jednostavnije, ekološki osveščene prakse. U kontekstu Srbije, kao zemlje perifernog kapitalizma, koncept *života s niskim uticajem* nije samo pitanje ekološke svesti već i surova realnost svakodnevice, gde ograničeni resursi i skromni uslovi često prisilno oblikuju održive prakse. Paradoksalno, upravo u toj nametnutoj štedljivosti krije se prilika da se redefiniše *frugal lifestyle* – ne kao proizvod privilegovanog izbora, već kao autentičan kulturni narativ koji

odgovara lokalnim potrebama, odupirući se globalnom konzumerizmu inovativnošću i solidarnošću. Na periferiji kapitalizma, održivost prestaje da bude luksuz i postaje nužnost koja može inspirisati globalne promene.

Održivi razvoj i cirkularna ekonomija

Održivi razvoj se definiše kao razvoj koji zadovoljava potrebe sadašnjosti bez ugrožavanja sposobnosti budućih generacija da zadovolje svoje potrebe. Ovaj koncept zahteva integraciju ekoloških, ekonomskih i društvenih aspekata, a kao četvrti stub se može videti i kultura. Na taj način naglašava se važnost očuvanja kulturnog nasleđa, promocije kulturne raznolikosti i jačanja zajednica kroz održive prakse. Kao pojam koji se često razmatra u ovom kontekstu, cirkularna ekonomija predstavlja model koji teži smanjenju otpada i maksimalnoj upotrebi resursa kroz reciklažu i ponovnu upotrebu. Uprkos važnosti *održivog razvoja* i *cirkularne ekonomije*, akteri u kulturi često se suočavaju sa izazovima u implementaciji ovih principa. Na primer, mnogi kulturni projekti zavise od tradicionalnih modela finansiranja koji ne uzimaju u obzir održivost. Takođe, u sredinama gde zelene politike nisu na vrhu političke agende u državi, postoji nedostatak znanja o ekološkim praksama među umetnicima i radnicima u kulturi, što otežava prelazak na održive modele. Istovremeno, akteri u kulturi mogu imati značajnu ulogu u promociji održivog razvoja i cirkularne ekonomije kroz inovativne projekte i prakse koje integrišu ekološke principe u umetnički i kulturni rad – od *upcycling*-a i korišćenja recikliranih materijala u umetničkoj produkciji (npr. razni domaći mali modni brendovi poput *Stritstič*, *Mitsukai*, *Kinnowear*, itd.), preko promocije permakulture i urbane poljoprivrede (npr. dugogodišnji projekat *Le Jardin aux Habitant-es*, Palais de Tokyo), do eko-štampe i razvoja digitalnih resursa.

Zelena kultura, ekološka mobilnost i karbonska neutralnost

Zelena kultura se odnosi na kulturne prakse koje promovišu ekološku svest i održivost. Ovaj pojam obuhvata različite aspekte, uključujući *karbonsku neutralnost*, koja podrazumeva smanjenje emisije ugljen-dioksida na minimum ili kompenzaciju preostalih emisija. Ove ideje se sve više integrišu u kulturne projekte i umetničke prakse. *Ekološka mobilnost* predstavlja ključni aspekt *zelene kulture* i *karbonske neutralnosti*, jer se fokusira na smanjenje karbonskog otiska kroz održive oblike transporta – to uključuje pešačenje, vožnju bicikla, električne bicikle, javni prevoz, električne automobile, automobile na vodonik i deljenje vozila sa niskim emisijama. U okviru programa kao što je Kreativna Evropa, naglašava se važnost integracije ekološke mobilnosti u kulturne projekte. Međutim, akteri se suočavaju s brojnim izazovi-

ma. Prvo, infrastruktura za ekološki prihvatljive oblike transporta, kao što su biciklističke staze i javni prevoz, često je nedovoljno razvijena, što otežava implementaciju održivih rešenja. Na primer, slabo razvijena železnička mreža u mnogim zemljama otežava pristup kulturnim događajima bez korišćenja automobila, što povećava emisije stakleničkih gasova. Reakcije na ove izazove uključuju inicijative za unapređenje javnog prevoza i promociju biciklizma i železnice kao održivih opcija. Takođe, kulturne organizacije mogu raditi na podizanju svesti o važnosti ekološke mobilnosti kroz edukativne kampanje i umetničke projekte. U tom smislu, rešenja mogu uključivati saradnju sa lokalnim vlastima na razvoju infrastrukture i stvaranje stimulativnih programa za korišćenje javnog prevoza, čime se doprinosi smanjenju karbonskog otiska i jačanju održivosti kulturnih praksi.

Kulturna regeneracija

Kulturna regeneracija označava proces revitalizacije zajednica kroz integraciju održivih kulturnih praksi, s posebnim naglaskom na balans između očuvanja kulturnog nasleđa, ekoloških ciljeva i društveno-ekonomskog razvoja. Ovaj pristup se često primenjuje u ruralnim i postindustrijskim područjima, gde kultura služi kao katalizator za oživljavanje zapostavljenih prostora i stvaranje novih mogućnosti za zajednicu. U praksi, kulturna regeneracija obuhvata projekte koji kombinuju očuvanje istorijskih objekata i lokalnih tradicija sa savremenim ekološkim rešenjima, kao što su energetske obnovne, korišćenje obnovljivih izvora energije i prilagođavanje prostora za društvene i kulturne prakse. Dakle, nije reč o pukoj revitalizaciji prostorne infrastrukture, već i podsticanju aktivnosti lokalne zajednice usmerenih ka unapređenju društvene kohezije i stvaranju održivih ekonomskih modela. Kulturna regeneracija ima potencijal da oživi zajednice transformacijom prostora u dinamična središta kreativnosti, edukacije i ekološke svesti. Primer lokalne aktivističke inicijative *Odbranim reke Stare planine* pokazuje kako borba za očuvanje prirodnih resursa može potaknuti projekte kulturne regeneracije, uključujući obnovu napuštenih škola, crkava i domova kulture, koji oživljavaju zajednice i integrišu ekološke i kulturne vrednosti.

Kulturalna biogeografija

Kulturalna biogeografija (*cultural biogeography*, eng.) je interdisciplinarno polje koje istražuje kako geografski i ekološki faktori oblikuju kulturne obrasce i prakse, kao i kako kultura utiče na pejzaže i ekosisteme. Ova disciplina proučava međusobni uticaj između prirodnog okruženja i ljudskih zajednica, uključujući prilagođavanje kulturnih praksi specifičnim ekološkim uslovima, kao i način na koji kultura transformiše prirodne prostore. Može uključivati

analizu tradicionalnih poljoprivrednih praksi, očuvanje lokalnih ekosistema kroz kulturne rituale ili istraživanje načina na koji migracije i urbanizacija utiču na biodiverzitet. Na primer, proučavanje zajednica koje žive u planinskim regijama može otkriti kako lokalna kultura koristi prirodne resurse na održiv način, dok se istovremeno prilagođava izazovima specifične geografske sredine. Kulturalna biogeografija ima značajnu ulogu u savremenim pitanjima održivosti, jer pomaže u razumevanju veza između kulture i prirode, podstiče očuvanje lokalnih znanja i praksi, i promoviše integrisane pristupe u upravljanju resursima i zaštiti životne sredine.

Temporalna ekologija

Temporalna ekologija (*temporal ecology*, eng.) je interdisciplinarno polje koje istražuje vremenske dimenzije ekoloških procesa, uključujući dinamiku promena u ekosistemima kroz različite vremenske skale. Ovo obuhvata kratkoročne promene, poput sezonskih ciklusa, do dugoročnih promena povezanih sa evolucijom, klimatskim varijacijama ili antropogenim uticajima. U kontekstu ljudskih zajednica, temporalna ekologija analizira kako ljudske aktivnosti utiču na ekološke procese kroz vreme i kako promene u ekosistemima oblikuju društvene strukture, kulture i ekonomije. Na primer, istraživanja u temporalnoj ekologiji mogu uključivati proučavanje uticaja poljoprivrede na biodiverzitet kroz vekove ili promene u obrascima upotrebe zemljišta kao odgovor na klimatske promene. Ovo polje se oslanja na interdisciplinarnu veze prirodnih i društvenih nauka kako bi se razumele složene interakcije između prirodnih sistema i društava u vremenskom kontinuitetu. Temporalna ekologija nudi ključne uvide u održivo upravljanje resursima i planiranje budućih aktivnosti u skladu sa ekološkim ograničenjima i vremenskim trendovima. Polje kulture može doprineti razumevanju procesa temporalne ekologije kroz proučavanje kulturnih izraza, navika i kulture kao stila života, otkrivajući kako se ljudske zajednice kroz vreme prilagođavaju ekološkim promenama i oblikuju svoje odnose s prirodnim okruženjem.

Prirodni kapital

Prirodni kapital označava ukupnost prirodnih resursa i ekosistema koji pružaju osnovu za život na Zemlji i čine ključne resurse za ekonomske aktivnosti, društveni razvoj i blagostanje. Uključuje elemente poput šuma, voda, zemljišta, minerala, biodiverziteta i atmosfere, ali i usluge ekosistema koje priroda pruža, kao što su filtracija vode, skladištenje ugljenika, oprašivanje i regulacija klime. Ovaj koncept posmatra prirodu kao ekonomsku vrednost, ističući važnost njenog očuvanja i održivog korišćenja za dugoročnu stabilnost ekoloških i društveno-ekonomskih sistema. Prirodni kapital je ključan

za donošenje održivih odluka, jer omogućava procenu troškova degradacije ekosistema i koristi od njihovog očuvanja. Kultura može igrati važnu ulogu u očuvanju prirodnog kapitala kroz podizanje svesti, promovisanje održivih praksi i izražavanje ekoloških vrednosti kroz umetnost, tradiciju i svakodnevne navike, čime se uspostavlja dublja povezanost između ljudi i prirode. Takođe, sve češće se u polju kulture termin *kulturno nasleđe* zamenjuje širim pojmom *nasleđe*, kako bi se obuhvatilo ne samo kulturna već i prirodna baština. Takva diskurzivna promena odražava tendenciju integracije prirodnih elemenata u diskurs o očuvanju i valorizaciji nasleđa, prepoznajući da su kulturne i prirodne vrednosti neraskidivo povezane i da zajedno oblikuju identitet zajednica i njihovu održivost.

Ekološka pravda za ne-ljudske vrste

Ekološka pravda za ne-ljudske vrste predstavlja koncept koji proširuje ideju pravde na ekosisteme i sva živa bića, prepoznajući njihovu intrinzičnu vrednost i pravo na postojanje, razvoj i očuvanje staništa. Ovaj pristup naglašava etičku odgovornost ljudskih zajednica prema drugim vrstama, pozivajući na zaustavljanje degradacije prirodnih ekosistema i eksploatacije životinjskih i biljnih vrsta. U praksi, ekološka pravda za ne-ljudske vrste podrazumeva donošenje politika i sprovođenje aktivnosti koje štite biodiverzitet, obnavljaju oštećene ekosisteme i promovišu koegzistenciju između ljudi i drugih vrsta. To uključuje inicijative poput zakonske zaštite staništa, održivog korišćenja resursa i smanjenja ljudskog ekološkog otiska. Kultura ima ključnu ulogu u promociji ove ideje kroz umetnost, obrazovanje i društveni aktivizam, osvetljavajući veze između ljudi i prirode i inspirišući promenu ponašanja ka većem poštovanju ne-ljudskih bića. Na taj način, ekološka pravda za ne-ljudske vrste postaje deo šire borbe za održivost i očuvanje života na planeti.

Umesto zaključka

Uloga kulture u zelenoj agendi nadilazi tradicionalne okvire umetničkog stvaralaštva, postajući ključni akter u oblikovanju održivijeg društva. Kroz promovisanje inovativnih praksi, osnaživanje lokalnih zajednica i osvetljavanje ekoloških izazova, kultura ima moć da inspiriše promene i pokrene dijalog o budućnosti u kojoj su ljudi i priroda u harmoniji. Razumevanje terminologije održivosti i integracija zelenih principa u kulturne politike i projekte nisu samo tehnička pitanja već i etička obaveza prema budućim generacijama. Kao što pokazuje raznolikost pojmova i primera u ovom tekstu, kultura može delovati kao most između različitih disciplina i sektora, omogućavajući holistički pristup rešavanju ekoloških i društvenih problema. Zato se može reći da uspeh zelene tranzicije u polju kulture zavisi od stvaranja inkluzivnih mreža

saradnje, podsticanja participativnih praksi i kontinuiranog prilagođavanja lokalnim i globalnim izazovima. Kultura, koja je u svojoj suštini dinamična i prilagodljiva, ima potencijal da predvodi ove promene, nudeći ne samo kreativna rešenja već i osnažujući zajednice da postanu aktivni učesnici u stvaranju održive budućnosti. Osmišljavanje i realizacija projekata u okviru programa Kreativna Evropa nije samo tehnički zadatak već i prilika za stvaranje promena koje nadilaze granice kulturne prakse. Svaka faza – od razvoja ideje do njenog sprovođenja – pruža šansu da se kreativnost poveže sa širim društvenim i ekološkim ciljevima. Takva odgovornost, ali i mogućnost, leži u rukama svakog aktera u kulturi, podsećajući nas da je svaki projekat prilika da doprinesemo oblikovanju održivije budućnosti.

Zeleni zaokret projekata u Srbiji: inspiracija za održive prakse

Ovo poglavlje pruža uvid u projekte koji na eksplicitan način adresiraju temu zelenog zaokreta, podržane u periodu od 2021. do 2024. godine u Srbiji kroz konkursne pozive Evropski projekti saradnje, Promet evropskih književnih dela, Razvoj TV i onlajn sadržaja, te poziv Filmski festivali. Prioritet održivosti u okviru programa Kreativna Evropa podrazumeva aktivnosti kao što su održiva mobilnost, racionalno korišćenje resursa, upravljanje otpadom, kao i osmišljavanje strategija za praćenje i unapređenje održivih praksi tokom trajanja projekata.

Prikazani projekti ukazuju kako se evropska politika održivosti konkretno primenjuje u praksi, nudeći korisne primere za sve koji žele da se informišu o tome kako kultura i umetnost doprinose zelenoj tranziciji. Neretko, cilj projekata nije samo podizanje svesti o ekološkim izazovima, već i razvoj inovativnih rešenja za smanjenje uticaja na životnu sredinu.

Primeri uspešnih priča treba da posluže kao inspiracija i smernica za sve koji rade na razvoju novih projekata ili planiraju da se uključe u procese finansiranja putem EU fondova. Kroz konkretne primere ciljeva, aktivnosti i rezultata projekata, čitaoci mogu razumeti kako kultura može igrati ključnu ulogu u tranziciji ka održivijem društvu – kroz podizanje svesti, inovacije i implementaciju zelenih rešenja u svakodnevnim praksama.

Evropski projekti saradnje

NOSILAC PROJEKTA: Mazzini Lab, Italija

PARTNERI:

- Associazione Dimore Storiche Italiane (Italija)
- Universität für Weiterbildung Krems (Austrija)
- Fundatia Transilvania Trust (Rumunija)
- Narodni muzej Kruševac (Srbija)

PRIDRUŽENI PARTNERI:

- Muzeul National de Istorie a Transilvaniei Cluj-Napoca (Rumunija)
- Associazione sos Archivi (Italija)
- Arte Generali gmbh (Nemačka)

IZNOS DODELJENIH SREDSTAVA: 198.723,00 €

Projekat S.O.S Heritage (SOS-H) osmišljen je s ciljem jačanja kapaciteta sektora kulturnog nasleđa u suočavanju sa izazovima digitalizacije, digitalnog pristupa i upravljanja rizicima koji ugrožavaju materijalno nasleđe, naročito usled prirodnih nepogoda i klimatskih promena. Kroz niz aktivnosti i inovativnih rešenja, projekat nastoji da unapredi sposobnost stručnjaka i institucija da procenjuju, upravljaju i preveniraju rizike, istovremeno koristeći digitalne tehnologije za promociju kulturnog nasleđa i angažovanje šire publike. Jedan od ključnih rezultata biće razvoj web aplikacije koja će profesionalcima omogućiti da u digitalnom okruženju brzo i efikasno kreiraju planove upravljanja rizicima. Pored toga, projekat uključuje obuku stručnjaka kroz specijalizovane kurseve za upravljanje rizicima kulturnog nasleđa, kao i sprovođenje pilot-projekata na lokalnom nivou koji koriste digitalne tehnologije za komunikaciju i promociju nasleđa. Očekuje se da će ove aktivnosti obuhvatiti najmanje 45 aktera i dopreti do više od 2.000 građana širom Evrope, dok će najmanje 100 stručnjaka iz četiri zemlje steći nova znanja i alate za zaštitu i očuvanje kulturnog nasleđa. Kroz ove inicijative, projekat će doprineti dugoročnoj otpornosti i održivosti sektora kulturnog nasleđa u Evropi.

Sounds of Change

NOSILAC PROJEKTA:

Associação OFP – Orquestra Filarmonica Portuguesa, Portugalija

PARTNERI:

- Noletia Sociedad Limitada (Španija)
- Förderverein Internationales Musikfestival Koblenz e.V. (Nemačka)
- Srpsko narodno pozorište (Srbija)
- Kulturno društvo BSA (Slovenija)

IZNOS DODELJENIH SREDSTAVA:

998.492,00 €

Projekat Sounds of Change osmišljen je kako bi podržao profesionalni razvoj mladih evropskih muzičara u okviru orkestarske atmosfere, stvarajući prilike za unapređenje njihovih karijera, povećanje vidljivosti i transnacionalnu mobilnost. Inovativni, multidisciplinarni umetnički proces ovog projekta integriše ključne teme vezane za životnu sredinu i održivost, naglašavajući značaj ovih tema u savremenom društvu. Projektne aktivnosti uključuju četiri ciklusa, tokom kojih će odabrani umetnici učestvovati u akademijama orkestra. U prva dva ciklusa akcenat je na klasičnoj orkestarskoj akademiji, uključujući izvođenje originalne kompozicije evropskog kompozitora. Treći i četvrti ciklus proširuju performativni okvir dodavanjem novih umetničkih slojeva i multidisciplinarnih pristupa. Cilj projekta je podsticanje umetnosti kao alata za izazivanje novih generacija da razmišljaju o budućnosti Evrope, sa posebnim fokusom na održivi razvoj i evropski identitet. Kroz umetničke aktivnosti, učesnici i partnerski timovi istražuju razlike između evropskih regiona, osnažuju aktivno građanstvo i jačaju osećaj pripadnosti jedinstvenoj evropskoj zajednici. Umetnost se koristi kao snažno sredstvo za društvenu transformaciju, kroz interpersonalnu razmenu, obuku i lični razvoj. Rezultati uključuju nove muzičke kompozicije, multidisciplinarnе performativne izlaze i inovativne pristupe orkestarskoj dimenziji, sa posebnim akcentom na evropske vrednosti, održivi razvoj (zeleno planiranje/turizam) i društvenu transformaciju putem umetnosti. Projekat takođe osvetljava umetnički rad kao ključni alat za promene u društvu.

Green E.Th.I.Cs – Green Experience through Theatre Inspiring Communities

NOSILAC PROJEKTA:

Universita degli Studi di Torino, Italija

PARTNERI:

- Stichting ZID (Holandija)
- Stowarzyszenie Teatr Brama (Poljska)
- Compagnia Il Melarancio Cooperativa Sociale ETS (Italija)
- Mađarski kulturni centar Nepker Subotica (Srbija)
- Narodna biblioteka Njegoš (Srbija)
- Theaterwerkstatt für aktive Kultur e.V. (Nemačka)
- Albi Asta – Associacao de Teatro e Outras Artes do Distrito de Castelo Branco (Portugal)
- Asociacion Residui Teatro (Španija)
- Omma Studio (Grčka)
- Polytechnio Kritis (Grčka)
- Universidade de Evora (Portugal)
- Fondazione Polo del 900 (Italija)
- Associazione Culturale Mulino ad Arte (Italija)
- Pro Progressione Kulturalis Nonprofit Kozhasznu KFT (Mađarska)
- Fondatsia za Predpriemachestvo, Kultura i Obrazovanie (Bugarska)
- Nodibinajums Zinatnes un Inovaciju Parks (Letonija)
- J M Caprifolen Kommanditbolag (Švedska)

PRIDRUŽENI PARTNERI:

Projekat uključuje 64 pridružena partnera iz zemalja širom Evrope, uključujući Italiju, Portugal, Srbiju, Grčku, Poljsku i mnoge druge.

IZNOS DODELJENIH SREDSTAVA:

1.973.476,00 €

Projekat Green E.Th.I.Cs – Green Experience through Theatre Inspiring Communities ima za cilj podizanje svesti o klimatskim promenama i podsticanje kritičkog razmišljanja i proaktivnosti građana u skladu sa ciljevima Evropskog

zelenog dogovora, kroz angažovanje zajednica putem izvođačkih umetnosti. Ključni ciljevi projekta su usmereni na "zeleni zaokret" kulturnog sektora, uključujući razvoj održivih tehnoloških infrastruktura i protokola, kao i jačanje ekološke svesti publike kroz umetničke procese i dostupne naučne informacije.

Projekat razvija i implementira dva inovativna formata u 110 evropskih gradova:

- GREEN E.Th.I.Cs LIVE Game, interaktivnu pozorišnu predstavu o ekološkim temama, koja koristi izvođačke umetnosti za promovisanje kritičkog razmišljanja i uključuje publiku u stvaranje sadržaja kao deo građanske akcije. Format će imati i svoju BOARD i ONLINE verziju.
- Pozorište na biciklima, prototip scene koja se u potpunosti napaja sistemom kogeneracije na biciklima, podižući svest publike o održivosti kroz iskustveni pristup.

Projekat obuhvata 110 LIVE Game izvedbi, 1200 BOARD Game aktivnosti u školama, 10 kapacitetskih izgradnji i 30 umetničkih radionica za zajednice, 8 treninga za kulturne profesionalce, razmenu među 12 mladih vizuelnih umetnika, 12 konferencija, 1 naučnu publikaciju i 1 fotoknjigu. Ukupno će uključiti 100 profesionalaca i preko 45.000 građana, sa posebnim fokusom na marginalizovane grupe u prigradskim oblastima.

Održivost projekta zasniva se na stvaranju Evropske umetničke mreže za zelene događaje, kroz saradnju glavnih partnera i primenu zajedničkog zelenog protokola, uz jačanje uključivanja zajednica i širenje rezultata projekta.

Youth Art for the Earth

NOSILAC PROJEKTA: Fondacija Fond B92, Srbija

PARTNERI:

- Institut za razvoj društvene odgovornosti (Slovenija)
- Nobulo Culture (Španija)

IZNOS DODELJENIH SREDSTAVA: 199.998,00 €

Projekat Youth Art for the Earth usmeren je na stvaranje, razmenu i širenje umetničkih veština kroz inovativni edukativni i društveni pristup koji uključuje mlade i njihove zajednice u proces ko-kreacije javne umetnosti. Kroz pilotiranje jedinstvenog programa radionica, projekat nastoji da unapredi kapacitete za angažovanu uličnu umetnost koja promovise inkluziju i održivost. Aktivnosti uključuju angažovanje do šest edukatora i šest uličnih umetnika koji će razviti i sprovesti program radionica. Planirano je učešće do 120 mladih učesnika uzrasta od 15 do 21 godine, s ciljem razvijanja njihovih kreativnih, kritičkih i komunikacionih veština. Kao rezultat ovog procesa, biće razvijen i testiran edukativni alat koji će promovisati inkluziju, ekološku održivost i društvenu odgovornost, a zatim biti ponuđen kao otvoren izvor za primenu širom Evrope i šire. Jedan od ključnih rezultata biće šest murala nastalih kroz proces ko-kreacije umetnika, učesnika radionica i njihovih zajednica. Ove umetničke intervencije obogatiće javni prostor i podstaći rasprave o ekološkim i društvenim pitanjima. Pored toga, biće proizvedeno 12 kratkih i jedan duži film kao alat za promociju i širenje rezultata projekta, posebno među mladima. Radionice će biti organizovane u srednjim školama u zajednicama sa ograničenim pristupom kulturnim sadržajima, poput predgrađa Pariza, Beograda, kao i gradova pogođenih ekološkim problemima poput Bora i Pančeva u Srbiji, te Maribora i Ljubljane u Sloveniji. Pored murala, projekat će kroz komunikacijsku kampanju, tradicionalne i nove medije, doprineti širenju diskusije u širim zajednicama. Edukativni alat i filmovi biće dostupni javno, omogućavajući replikaciju ovog modela bilo gde u Evropi i šire. Youth Art for the Earth doprinosi povezivanju mladih, umetnosti i održivosti, stvarajući platformu za pozitivne promene u zajednicama.

Testing Ground: Reparative Practices for New Cultural Ecosystem

NOSILAC PROJEKTA:

Kurziv – Platforma za pitanja kulture, medija i društva, Hrvatska

PARTNERI:

- Stowarzyszenie im. Stanisława Brzozowskiego (Poljska)
- Maska Ljubljana (Slovenija)

PRIDRUŽENI PARTNERI:

- Sveučilište u Zagrebu, Akademija dramske umjetnosti (Hrvatska)
- Sveučilište u Zadru (Hrvatska)
- Cona zavod za procesiranje sodobne umetnosti Ljubljana (Slovenija)
- KLFM radio u zajednici (Hrvatska)
- Pogon – Zagrebački centar za nezavisnu kulturu i mlade (Hrvatska)
- Institut za filozofiju i društvenu teoriju (Srbija)
- Centrum Ochrony Mokradeł (Poljska)

IZNOS DODELJENIH SREDSTAVA:

200.000,00 €

Projekat Testing Ground: Reparative Practices for New Cultural Ecosystem razvija transdisciplinarne "reparativne metode" kao kreativne alate za društvenu obnovu. Korišćenjem kreativnih kapaciteta kulture, reparativne metode nastoje prevazići postojeće okvire reakcije, izbegavajući regresiju ka "normalnosti" i stvarajući temelje za inkluzivniji i pravedniji socio-kulturni ekosistem. Ciljevi projekta uključuju razvoj modela odgovora na krize u kulturi kroz inventivne istraživačke metode, stimulisanje eksperimentalnih kulturnih praksi kao odgovora na savremene izazove (rodna nejednakost, klimatska kriza, strukturalne prepreke u kulturi), podsticanje lokalne i međunarodne transdisciplinarne saradnje, te aktivaciju inovativnih metodologija za transfer znanja. Projekat uključuje istraživačke, eksperimentalne i rizomatične aktivnosti, angažujući kulturne i obrazovne stručnjake, slobodne umetnike, istraživače i pisce, studente umetnosti, humanističkih i društvenih nauka, članove marginalizovanih zajednica, migrante i izbeglice, kao i naučnike iz

oblasti zaštite životne sredine. Među rezultatima projekta su javne diskusije, predavanja i seminari (13), dva kreativna povlačenja (na hrvatskoj obali i poljskim močvarama), dve mikro-rezidencije, umetnički izlazi (iz oblasti izvođačke, vizuelne i zvučne umetnosti), četiri publikacije, online kompendijum reparativnih praksi i završna konferencija s izložbom reparativnih praksi pod nazivom Expositum. Projekat očekuje povećano učešće mladih, novih i nedovoljno zastupljenih kreativaca u kulturi, podizanje svesti o očuvanju urbane biodiverznosti i stvaranje novih oblika znanja i razmena kroz reparativne metodologije. Testing Ground teži da kulturu pozicionira kao polje kreativnih eksperimenata za društvenu promenu i obnovu.

Future Art and Science Industrial Heritage (FASIH)

NOSILAC PROJEKTA:

Centar za promociju nauke, Srbija

PARTNERI:

- Sveučilište u Rijeci (Hrvatska)
- Prirodoslovni muzej Rijeka (Hrvatska)
- Muzej nauke i tehnike – Beograd (Srbija)
- Akademija primijenjenih umjetnosti Sveučilišta u Rijeci (Hrvatska)
- Zavod za kulturo Delavski dom Trbovlje (Slovenija)

IZNOS DODELJENIH SREDSTAVA:

159.987,00 €

Projekat Future Art and Science Industrial Heritage (FASIH) istražuje spoj umetnosti, nauke i novih medija kako bi ponudio inovativne modele održive i refleksivne budućnosti Evrope. Kroz interdisciplinarna istraživanja i kreativne procese, FASIH se fokusira na reevaluaciju i revitalizaciju industrijskog nasleđa u gradovima poput Rijeke, Beograda i Trbovlja, koji predstavljaju jedinstvene modele sa svojim ekonomskim, kulturnim i naučnim karakteristikama. Cilj projekta je povezivanje savremenih modela valorizacije industrijskog nasleđa sa IT alatima i novim tehnologijama kako bi se kreirali pristupi koji su privlačni novim generacijama korisnika kulturnih i umetničkih sadržaja. Fokus je na istraživanju i digitalnoj transformaciji arhitektonskih i tehnoloških dostignuća koji su obeležili modernu istoriju ovih gradova, kroz alate kao što su 360° video, 3D štampanje, animacija i simulacije koristeći VR, AR i XR tehnike. Rezultati interdisciplinarnih umetničko-naučnih saradnji i narativi zasnovani na dokumentima industrijskog nasleđa objediniće se u istraživačke projekte, stvarajući inovativan i ekološki prihvatljiv model revitalizacije industrijskog nasleđa. Završna faza projekta uključuje izložbe u sva tri grada, gde će biti predstavljeni rezultati dvoipogodišnje saradnje. Projekat FASIH doprinosi očuvanju kulturnog, naučnog i industrijskog nasleđa, dok istovremeno otvara nove mogućnosti za interdisciplinarnu saradnju, edukaciju i inovacije kroz spoj umetnosti i nauke.

Collaborative Innovation for Hybrid and Sustainability Uptake in Cultural and Creative Industries (Collab 4 HySust CCI)

NOSILAC PROJEKTA:

Consorzio Materahub Industrie Culturali e Creative, Italija

PARTNERI:

- Interkultura Konsult (Bugarska)
- Syn+ergasia (Grčka)
- Nova Iskra Kreativni Hab (Srbija)
- Det Flyvende Teater (Danska)

PRIDRUŽENI PARTNERI:

- Obshtina Plovdiv (Bugarska)
- Comune di Matera (Italija)

IZNOS DODELJENIH SREDSTAVA:

199.999,00 €

Projekat Collab 4 HySust CCI bavi se ključnim izazovima s kojima se suočavaju organizacije iz sektora kulturnih i kreativnih industrija (CCI) u postkriznom okruženju, s fokusom na ponovno povezivanje s publikom i usvajanje održivih praksi. Kriza je ubrzala potrebu za inovativnim pristupima u radu sa publikom, kako bi se ojačale postojeće veze i redefinisale strategije za doseganje novih publika putem hibridnih formata. Od 2020. godine, pet partnerskih organizacija razvilo je niz pilot projekata i eksperimentalnih demonstracija koje su dovele do merljivih rezultata i stvorile prenosive modele i procese. Kroz Collab 4 HySust CCI, projekat će omogućiti 15 kulturnih i umetničkih inicijativa iz najmanje četiri evropske zemlje da rade na dve ključne oblasti: (1) Publike i hibridni pristupi, (2) Održivost u procesima saradnje. Projekat pruža podršku organizacijama u identifikovanju i definisanju potreba u jednoj od dve oblasti; dobijanju stručnog vođenja i povezivanju sa ekspertima kako bi adresirali svoje potrebe; korišćenju mikrogranta za sprovođenje specifičnih prototipova ili projekata kroz inkubaciju, s ciljem unapređenja rezultata i buduće primene; te deljenju znanja i umrežavanju sa partnerima na nivou EU, uz dodatnu vrednost. Collab 4 HySust CCI ističe važnost unutrašnje restruk-

turacije resursa i pristupa manje korišćenim resursima kako bi se uspešno ponovo uspostavili odnosi s publikom. Projekat takođe promovise doprinos kulturnog i kreativnog sektora Evropskom zelenom dogovoru, podstičući operatere na usvajanje ekološki održivih praksi i zajednički rad sa publikom na pitanjima održivosti. Rezultati projekta poslužiće kao inspirativni primeri za dalji razvoj kulturnih i kreativnih industrija širom Evrope, s naglaskom na inovaciju, održivost i inkluziju.

BLUE INFRASTRUCTURE: A Natural, Social, and Cultural Device to Enhance Urban Potential

NOSILAC PROJEKTA: Associazione Urban Lab, Italija

PARTNERI:

- Lisboa E-Nova – Agência de Energia e Ambiente de Lisboa (Portugal)
- Kulturni front (Srbija)
- Instituto de Ciências Sociais (Portugal)

IZNOS DODELJENIH SREDSTAVA: 199.823,00 €

Projekat BLUE INFRASTRUCTURE istražuje potencijale urbanih područja povezanih s vodenim tokovima, tretirajući ih kao prirodne, društvene i kulturne uređaje za unapređenje urbanog razvoja. U vremenu kada su ekološke krize postale prioritet na političkim agendama, projekat se fokusira na preispitivanje nasleđa predstavljenog „plavim infrastrukturama“ i njihovih mogućnosti za regeneraciju urbanih sredina. Projekat se odvija u tri grada – Torinu, Beogradu i Lisabonu – gde će biti identifikovana kritična i nerazvijena mesta povezana s vodom. Ovi vodeni tokovi posmatraju se kao:

- Prirodni uređaji, koji pomažu u obnovi ekoloških koridora i povezuju teritorijalne mreže izvan urbanih granica.
- Društveni uređaji, koji omogućavaju povezivanje različitih zajednica i podstiču razmenu i interakciju.
- Kulturni uređaji, koji jačaju identitet prostora, kolektivnu memoriju i osećaj pripadnosti.

U središtu projekta je reafirmacija urbanog potencijala ovih teritorija kroz sistematizaciju znanja o njihovim specifičnostima, resursima i izazovima. Projekat uključuje male intervencije na terenu koje se osmišljavaju i realizuju zajedno s lokalnim zajednicama, a kontinuirana razmena iskustava između gradova učesnika omogućava identifikaciju metoda, prilika i naučenih lekcija. Krajnji cilj je ponuditi lokalnim upravama i relevantnim akterima terenski testirane predloge za politike i planove unapređenja ovih vodenih pejzaža. BLUE INFRASTRUCTURE takođe promoviše principe lepote, održivosti i inkluzivnosti, u skladu s vizijom Novog evropskog Bauhausa, i doprinosi stvaranju održivih, regenerativnih i povezanih urbanih zajednica.

The Big Green

NOSILAC PROJEKTA:

Pro Progressione Kulturalis Nonprofit Kozhasznu KFT, Mađarska

PARTNERI:

- Kulturno izobraževalno društvo Pina (Slovenija)
- Marche Teatro – Società Consortile a Responsabilità Limitata (Italija)
- Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu OY (Finska)
- Kulturhauptstadt Bad Ischl – Salzkammergut 2024 GmbH (Austrija)
- Art Transparent (Poljska)
- Latvijas Jaunā Teātra Institūts (Letonija)
- BAZAART Udruženje (Srbija)
- Stichting Urwald (Holandija)
- Universitatea din București (Rumunija)
- Rosendal Internasjonale Teater (Norveška)
- Sciaena – Associação de Ciências Marinhas e Cooperação (Portugal)
- Sustainable Europe Research Institute SERI Deutschland e.V. (Nemačka)
- ZUSA – Eine MitOst Gesellschaft für interkulturelle Begegnungen, Austausch und Kollaborationen gGmbH (Nemačka)
- Interpret Europe – European Association for Heritage Interpretation EV (Nemačka)

PRIDRUŽENI PARTNERI:

Projekat uključuje brojne pridružene partnere iz sektora kulture, ekologije i obrazovanja iz različitih zemalja, uključujući Švedsku, Portugal, Nemačku, Mađarsku, Poljsku i druge.

IZNOS DODELJENIH SREDSTAVA:

1.900.000,00 €

The Big Green bavi se klimatskom krizom i izazovima koje ljudske aktivnosti nameću životnoj sredini, sa fokusom na ulogu kulturnog i umetničkog sektora u ostvarivanju održivijeg društva. Projekat prepoznaje nedostatak međunarodne i međusektorske saradnje između umetnika, naučnika i drugih

relevantnih aktera u Evropi, kao i potrebu za jačanjem kapaciteta sektora kulturnih i kreativnih industrija (CCI) da doprinesu inicijativama poput Zelenog dogovora. Kroz široko partnerstvo, koje uključuje umetničke, ekološke i akademske organizacije, projekat prikuplja, razvija i širi najbolje prakse i metode na polju umetnosti i kulture u vezi sa održivošću. Ove aktivnosti obuhvataju politike, održivo liderstvo, komunikaciju, interpretaciju prirodnog nasleđa i umetnost kao alat za edukaciju o održivom životu, uz nadzor istraživanja u oblasti bihejvioralnih nauka radi procene uticaja sektora na društvene promene. Projekat traje četiri godine i obuhvata većinu zemalja EU. Planirani rezultati uključuju istraživanja, treninge, konferencije, festivale, umetničke kreacije i pilot-projekte iz oblasti obrazovanja i "artvizma". Na kratkoročnom i dugoročnom nivou, projekat će ojačati kapacitete CCI sektora da postane značajan partner u rešavanju izazova klimatske krize, pružajući građanima Evrope praktične alate i inspiraciju za održiv način života. The Big Green predstavlja primer kako umetnost i kultura mogu igrati ključnu ulogu u oblikovanju održive budućnosti kroz inovaciju, saradnju i zajedničko delovanje sa drugim sektorima.

Bio Awakening: Developing Bio-Art Practices in the Western Balkans

NOSILAC PROJEKTA:

Udruženje građana Reaktor, Srbija

PARTNERI:

- Association Green Ways – Organization for Support to Sustainable Development (Bosna i Hercegovina)
- Zavod za kulturo, umetnost in izobraževanje Kersnikova (Slovenija)
- Univerzalni istraživački institut UR (Hrvatska)
- Centar za promociju nauke (Srbija)

PRIDRUŽENI PARTNER:

Fondacija Novi Sad – Evropska prestonica kulture, Srbija

IZNOS DODELJENIH SREDSTAVA:

200.000,00 €

Bio Awakening je projekat koji spaja umetnost, nauku i tehnologiju kako bi promovisao održive prakse u oblasti bio-umetnosti, podstičući svest o održivom razvoju u skladu sa ciljevima Evropskog zelenog dogovora. Projekat posebno adresira zemlje Zapadnog Balkana kroz interdisciplinarnu saradnju umetnika, naučnika i kustosa, stvarajući inovativne formate bio-umetničkih instalacija. Tokom 24 meseca, projekat uključuje organizaciju Međunarodnog foruma bio-umetnosti, dve studijske posete laboratorijama u Ljubljani i Dubrovniku, dve online DIY radionice, te više od 20 radionica u mobilnim laboratorijama, koje će rezultirati stvaranjem dve umetničke instalacije junior i dve senior grupe, prikazanih na festivalima u Novom Sadu (Kaleidoskop) i Peckoj (Pecka Outdoor Festival). Prateće aktivnosti uključuju rekreaciju umetničkog eksperimenta The One Tree(s), kroz kloniranje semena drveća koje će biti zasađeno u svim partnerskim zemljama, simbolizujući ekološko buđenje i dugoročnu platformu za buduće razmene. Rezultati projekta obuhvataju četiri interaktivne bio-umetničke instalacije, stvaranje mreže bio-umetničkih laboratorija u regionu, produkciju filma i izradu bele knjige o celom procesu. Projekat će direktno uključiti 30 učesnika iz raznih disciplina,

dok će više od 3.000 lokalnih umetnika, istraživača, kulturnih radnika i posetilaca festivala biti indirektno angažovano. Kreirana umetnička dela postaće deo dva festivala, urbanog Kaleidoskopa i ruralnog Pecka Outdoor Festivala, čime će se podstaći interkulturalna i umetnička razmena, kao i inovacije u oblasti bio-umetnosti između zemalja EU i Zapadnog Balkana. Bio Awakening postavlja temelje za održive umetničke prakse i dugoročnu regionalnu saradnju.

RE-IMAGINE: Green Art Practices on the Margin

NOSILAC PROJEKTA: Udruženje građana Radna organizacija, Srbija

PARTNERI:

- Arte Urbana Collectif (Bugarska)
- Pro Progressione Kulturalis Nonprofit Kozhasznu KFT (Mađarska)
- Lokomotiva Centre for New Initiatives in Arts and Culture (Severna Makedonija)

IZNOS DODELJENIH SREDSTAVA: 200.000,00 €

Projekat RE-IMAGINE: Green Art Practices on the Margin fokusira se na zelenu transformaciju sektora izvođačkih umetnosti, sa posebnim naglaskom na manje razvijene zemlje Evropske unije i šire. Klimatske promene, kao jedan od najvećih izazova savremenog društva, zahtevaju sveobuhvatnu transformaciju, uključujući i neophodne promene u kulturi i umetnosti. Ovaj projekat ima za cilj jačanje kapaciteta organizacija i profesionalaca u sektoru izvođačkih umetnosti, posebno u oblasti pozorišne produkcije, kako bi se smanjile emisije CO2 i postigla proizvodnja bez otpada, doprinoseći time globalnim naporima za zaustavljanje daljih ekoloških problema. Projekat je usmeren na unutrašnju promenu načina rada u izvođačkim umetnostima, ali i na redefinisavanje spoljašnje uloge organizacija ovog sektora kao agenata ekoloških promena. RE-IMAGINE okuplja organizacije civilnog društva iz Srbije, Severne Makedonije, Mađarske i Bugarske – zemalja koje se suočavaju sa specifičnim izazovima u pogledu sektorske i geopolitičke marginalnosti. Rezultati projekta uključuju model podrške za usvajanje ekološki održivih radnih procedura u organizacijama izvođačkih umetnosti, posebno onima koje deluju u turbulentnim socio-ekonomskim kontekstima; zatim, jačanje kapaciteta organizacija za implementaciju praksi koje smanjuju ekološki otisak izvođačkih umetnosti, te promenu percepcije i uloge umetnosti kao društvenog katalizatora ekoloških promena. Kroz inovativne pristupe, projekat će doprineti ne samo transformaciji sektora, već i stvaranju praktičnih rešenja koja mogu poslužiti kao model za organizacije na marginama sektora i društva. RE-IMAGINE postavlja temelje za održiviji rad i širi društveni uticaj umetnosti u kontekstu klimatskih promena.

NOSILAC PROJEKTA:

Segni d'Infanzia Associazione Artistica e Culturale, Italija

PARTNERI:

- Stichting Jeugdtheater Amsterdam (Holandija)
- Teatercentrum i Danmark (Danska)
- ASSITEJ e.V. Bundesrepublik Deutschland (Nemačka)
- Menu Spaustuve (Litvanija)
- Association for the Development of Theatre for Children and Youth – ASSITEJ Serbia (Srbija)
- ACGD-Theatre Massalia (Francuska)
- Compagnie 22 (Francuska)
- Rialles, Espectacles Infants i Juvenils, de Sabadell (Španija)
- Consiglio Nazionale delle Ricerche (Italija)

PRIDRUŽENI PARTNER: ASSITEJ International – Associazione Internazionale del Teatro e delle Arti Performative per l'Infanzia e la Gioventù – ETS (Italija)

IZNOS DODELJENIH SREDSTAVA:

1.000.000,00 €

ForesTEEN ima za cilj inovaciju kulturne ponude za buduće generacije kroz stvaranje „transgeneracijske alijanse“ između adolescenata (uzrasta 15–25 godina), kreatora politika i kulturnih kustosa. Projekat istražuje kako dijalog između digitalnih urođenika i digitalnih imigranata može postati pokretač kulturne i društvene inovacije. Fokus je na jačanju participacije kao umetničkog i političkog principa kroz razvoj kritičkog mišljenja i kreiranje smernica za inkluzivnu i održivu kulturnu ponudu koja promoviše „zeleno razmišljanje.“ Projekat uključuje participativni proces posmatranja i eksperimentisanja sa različitim metodama osluškivanja potreba adolescenata. Cilj je stvaranje kulturnih sadržaja koji su relevantni za mlade generacije, čime se ne samo menja forma kulturne ponude već i otvara prostor za nove mogućnosti zapošljavanja u kulturnom sektoru. Krajnji rezultat biće smernice koje će

adolescenti predati kreatorima politika, s ciljem stvaranja kulturnih sadržaja koji podižu svest o Evropskom zelenom dogovoru, promovišu empatiju i podstiču promene u ponašanju. ForesTEEN se posebno oslanja na glas generacije poznate kao „Gretina generacija“, prepoznajući njihov potencijal da oblikuju održivu i inkluzivnu budućnost. Projekat će proizvesti formalizovane rezultate, uključujući alate i pristupe koji su skalabilni i prilagodljivi različitim kulturnim okruženjima, čime će doprineti stvaranju održive i otporne evropske kulturne mreže. ForesTEEN kombinuje umetnički i društveni angažman kako bi podstakao trajne promene u kulturnom ekosistemu Evrope.

Raising Environmental Awareness through Performing Arts

NOSILAC PROJEKTA:

Udruženje građana DAH Teatar, Srbija

PARTNERI:

- Action Synergy SA (Grčka)
- Teatro Aeroploio – Ena Teatro Gia Paidia (Grčka)
- Smashing Times Theatre Company Limited (Irska)
- Grenland Friteater AS (Norveška)
- Centro de Arte y Producciones Teatrales SL (Španija)
- Protagon – Freunde und Förderer Freier Theateraktion (Nemačka)
- Stichting ZID (Holandija)

IZNOS DODELJENIH SREDSTAVA:

989.493,00 €

Raising Environmental Awareness through Performing Arts (TREES) bavi se podizanjem svesti o klimatskim promenama i ekološkim izazovima kroz upotrebu pozorišta i performans umetnosti. Projekat prepoznaje moć pozorišta kao alata za angažovanje široke publike, uključujući i one koji do sada nisu bili dovoljno senzibilisani za pitanja zaštite životne sredine. Centralna ideja projekta je omogućavanje organizovanja besplatnih predstava na otvorenim javnim prostorima kako bi se dosegao što veći broj ljudi, uključujući i prolaznike. Kroz prenesenu metodologiju razvijenu od strane DAH Teatra u okviru lokalnih inicijativa, projekat ima za cilj da proširi ovaj pristup među partnerima i unapredi njihovu praksu. Projekat uključuje seminar u Srbiji, gde će se metodologija razvijena od strane DAH Teatra preneti na partnere, omogućavajući im da implementiraju ovaj pristup u svojim lokalnim zajednicama. Svaki partner će kreirati lokalne predstave zasnovane na principima metodologije, čime će se prilagoditi specifičnim potrebama i kontekstima svojih sredina. Pored toga, biće organizovana tri međunarodna festivala, pružajući umetnicima priliku da predstave svoj rad pred međunarodnom publikom, razmene iskustva i razviju nove ideje. Metodologija će se dalje širiti na širu umetničku i ekološku zajednicu kroz fizičke i online konferencije, kao i putem

online kursa i priručnika za učenje, koji će sumirati ključne principe i metode projekta i učiniti ih dostupnim široj publici. Projekat će biti realizovan u sedam zemalja, uz blisku saradnju sa naučnicima i organizacijama koje se bave zaštitom životne sredine. Cilj je integrisati umetnost i nauku kako bi se stvorili inovativni formati koji osnažuju pojedince i zajednice u borbi protiv ekoloških izazova. Rezultat će biti sveobuhvatan obrazovni i umetnički okvir koji doprinosi podizanju ekološke svesti i promoviše održive prakse kroz angažovanu umetnost. TREES pozicionira pozorište kao ključnog agenta u širenju poruka o zaštiti životne sredine, doprinoseći globalnim naporima za stvaranje održivije budućnosti.

Young Designers for Next Generation Europe

NOSILAC PROJEKTA:

Mikser Udruženje, Srbija

PARTNERI:

- Fundació Privada B.C.D. per la Promoció del Disseny Industrial (Španija)
- designaustria (Austrija)
- Združenie za KultureN i Ekonski Razvoj i Povrzivanje Javna Soba Skopje (Severna Makedonija)
- Stichting What Design Can Do (Holandija)

IZNOS DODELJENIH SREDSTAVA:

901.835,00 €

Projekat Young Designers for Next Generation Europe okuplja pet velikih međunarodnih dizajn platformi i godišnjih festivala: Skopje Design Week, Mikser Festival iz Beograda, designaustria iz Beča, What Design Can Do iz Amsterdama i Barcelona Design Center. Cilj projekta je kreiranje nove digitalne platforme i specijalnog programa festivala koji promovišu i edukuju o zelenom i održivom dizajnu. Projekat će pružiti neformalnu obuku mladim dizajnerima kroz rezidencije i niz promotivnih i edukativnih aktivnosti, namenjenih i dizajnerskom sektoru i široj publici, kako bi se podigla svest o odgovornosti dizajnera i potrošača u kontekstu Evropskog zelenog dogovora. Mladi dizajneri iz cele Evrope biće pozvani putem otvorenog konkursa da predlože inovativna rešenja i projekte koji odgovaraju na lokalne probleme povezane sa ciljevima Zelenog dogovora. Ovi lokalni problemi biće mapirani kroz upitnik koji će partneri projekta distribuirati mladima širom Evrope. Projekat se oslanja na pristup "mladi za mlade", podstičući značajnu participaciju mladih u rešavanju klimatskih i ekoloških izazova, što je ključno za uspeh Evropskog zelenog dogovora. Kroz ovu inicijativu, Young Designers for Next Generation Europe doprinosi osnaživanju mladih i stvaranju inovativnih rešenja koja će oblikovati održiviju budućnost evropskog društva.

Glassmaking Tradition Meets Innovation

NOSILAC PROJEKTA: Fondacija za razvoj ekonomske nauke, Srbija

PARTNERI:

- Kreativno središće Center Rog (Slovenija)
- Fondacija Institut za kreativno preduzetništvo i inovacije (Srbija)
- Museum Sydøstdanmark (Danska)

IZNOS DODELJENIH SREDSTAVA: 185.213,85 €

Glassmaking Tradition Meets Innovation razvija originalne metodologije za zelenu i digitalnu tranziciju u kreativnim praksama obrade stakla, nudeći inovativne alate poput kalkulatora ugljeničnog otiska i kataloga sa 30 ideja za rad sa staklom na principima cirkularne ekonomije. Ovi alati prilagođavaju zelenu paradigmu umetnicima i zanatlijama u oblasti stakla, čineći ih svesnijim, odgovornijim i opremljenim za budućnost sa nultim ugljeničnim otiskom. Ovi rezultati stvaraju bogat okvir za ubrzanje zelene tranzicije evropske staklarske umetnosti i zanata, pružajući praktičarima osnovu za razvoj sopstvenih cirkularnih poslovnih modela. Projekat odgovara na specifične izazove rada sa staklom, koje kao materijal ne samo da ima značajan uticaj na životnu sredinu već proizvodi i visoke troškove (posebno u fazama prototipiranja) i ograničava umetnički izražaj. Kao odgovor, projekat razvija alat za „pametnu“ kreativnu proizvodnju stakla, omogućavajući bolje dizajnirane radove, digitalne proizvode i umetnost od stakla u formi NFT-a. Razvijen softver za „gamifikaciju stakla“ menja pristup kreativnoj proizvodnji stakla, omogućavajući virtualno konceptualizovanje, beskrajne modifikacije, saradnju i uvođenje radova u metaverzume i druge virtuelne prostore. Početna tačka je staklarsko nasleđe, čija digitalna revitalizacija izaziva postojeće pristupe očuvanju tradicije, povezujući je direktnije sa savremenom kreativnošću i inovacijama u ciklusima staklarskih praksi. Rezultati projekta biće testirani u tri Creative Glass Labs, gde će evropski umetnici i preduzetnici u oblasti stakla imati priliku da eksperimentišu i realizuju 12 novih umetničkih dela. Projekat predstavlja most između staklarskog nasleđa i savremenih inovacija, promovišući zelene prakse, digitalnu transformaciju i kreativne mogućnosti u sektoru staklarske umetnosti i zanata.

GREEN HERITAGE: Nurturing a Sustainable Future in the Gardens of Time

NOSILAC PROJEKTA:

Arheološki institut, Srbija

PARTNERI:

- Ministero della Cultura (Italija)
- Maker Camp S.R.L.S (Italija)
- Mapa das Ideias – Edições de Publicações LDA (Portugal)
- Univerza na Primorskem Universita del Litorale (Slovenija)
- Asociacion AEI Cluster de Turismo de Extremadura (Španija)
- Casa Árabe e Instituto Internacional de Estudios Árabes y del Mundo Musulmán (Španija)
- Akademija strukovnih studija Politehnika (Srbija)

IZNOS DODELJENIH SREDSTAVA:

999.249,05 €

Projekat GREEN HERITAGE integriše očuvanje kulturnog nasleđa, posebno u arheološkim parkovima, sa obrazovanjem mladih generacija o održivosti. Ova inicijativa nastoji da popuni ključni nedostatak u trenutnom obrazovnom sistemu povezujući upravljanje kulturnim lokalitetima sa aktivnim ekološkim učenjem. Kroz bogate istorijske i materijalne primere pronađene u arheološkim parkovima, projekat uvodi inovativni obrazovni okvir koji podstiče ekološko razmišljanje. Arheološki parkovi, kao čuvari civilizacija iz prošlosti, služe i kao živi primeri održivih praksi. Međutim, njihov obrazovni potencijal često ostaje neiskorišćen, sa fokusom na konzervaciju i turizam. GREEN HERITAGE transformiše ove lokalitete u dinamične učionice gde održive prakse iz prošlosti osvetljavaju savremene akcije, demonstrirajući neraskidivu vezu između očuvanja kulture i ekološke svesti. Projekat je u skladu sa vizijom Evropskog zelenog dogovora za resursno efikasnu i klimatski neutralnu Evropu, koristeći potencijal ovih lokaliteta za podizanje svesti i viziju održive budućnosti. GREEN HERITAGE povezuje mrežu edukatora, menadžera kulturnog nasleđa i relevantnih aktera širom Evrope, omogućavajući kontinuiranu razmenu najboljih praksi i uvida za promociju održivosti u

radu s kulturnim nasleđem. U strategijskom skladu sa prioritetima održivosti programa Kreativna Evropa, projekat unosi inovacije kroz integraciju bogatog evropskog kulturnog nasleđa u savremene prakse ekološkog upravljanja. Kroz GREEN HERITAGE, tihi narativi prošlih civilizacija oživljavaju kako bi nam omogućili da pratimo ljudski put, reflektujući drevne društvene, ekonomske i ekološke prakse sa direktnim implikacijama na klimatske izazove današnjice.

Projekti prometa evropskih književnih dela

Woke European – Cool European

NOSILAC PROJEKTA:

Urban Reads d.o.o., Srbija

IZNOS DODELJENIH SREDSTAVA:

59.571,60 €

Projekat Woke European – Cool European usmeren je na edukaciju tinejdžera o ključnim društvenim i ekološkim pitanjima kroz književne prevode koji se bave najvažnijim temama savremenog društva: rodnom ravnopravnošću, ekološkom svesnošću i inkluzijom. Kroz tri grupe knjiga, svaka sa po tri naslova, projekat obrađuje različite aspekte ovih tema. Grupa knjiga o rodnoj ravnopravnosti fokusira se na osnove feminizma, stereotipne rodne uloge i nejednakost. Grupa posvećena ekološkim pitanjima bavi se osnovama svesti o životnoj sredini, klimatskim promenama i odgovornostima i načinima pomoći. Grupa knjiga o inkluziji obrađuje teme poput socijalnih nejednakosti, mentalnog zdravlja i inkluzije migranata. Svaka grupa započinje knjigom koja uvodi osnovne pojmove i koncepte kako bi tinejdžeri razumeli teme, dok naredne knjige dalje razvijaju i produbljuju problematiku. Projekat ima za cilj da edukuje mlade generacije koje se često zanemaruju kada se prenose alarmantne poruke o stanju naše planete i društva. Kroz prilagođenu komunikaciju koja ove "vruće teme" čini zanimljivim i privlačnim, projekat stvara društveno i ekološki osveščene građane spremne da doprinesu promenama u budućnosti. Edukativne aktivnosti projekta uključuju promocije uživo, predavanja i razgovore s prevodiocima i stručnjacima, kao i online sadržaje poput video zapisa, slika i Q&A sesija na društvenim mrežama. Ove aktivnosti imaju za cilj da podstaknu osnovnu i dodatnu edukaciju mladih o društvenim i ekološkim pitanjima, čineći ih svesnim izazova i mogućnosti delovanja u njihovim zajednicama.

Equilibrium(s): Engaging Words in Disruptive Times

NOSILAC PROJEKTA:

Preduzeće za izdavačku i grafičku delatnost Heliks d.o.o., Srbija

IZNOS DODELJENIH SREDSTAVA:

57.516,60 €

Equilibrium(s): Engaging Words in Disruptive Times je projekat književnog prevođenja usmeren na objavljivanje i promociju sedam dela evropske fikcije koja služe kao medij za kulturni i društveno važan dijalog. Ova dela, visoke književne vrednosti, raznovrsnih žanrova i stilova, pisana su pretežno na manje zastupljenim evropskim jezicima i potpisuju ih uglavnom autorke. Projekat ima za cilj da srpskim čitaocima pruži uvid u savremene evropske književne tokove, promoviše književnost koja je nedovoljno zastupljena u Srbiji, osvetli ključna društvena pitanja poput ekoloških izazova, socijalne nesigurnosti i posledica pandemije, doprinese rodnoj ravnopravnosti u kulturi i učvrsti vrednosni lanac knjige. Projekat, kojim upravlja isključivo Heliks, temelji se na uravnoteženom i optimizovanom upravljanju resursima – vremenskim, materijalnim, finansijskim i ljudskim. Ključne aktivnosti uključuju saradnju s istaknutim prevodiocima, distribuciju štampanih i elektronskih izdanja u Srbiji i okolnim zemljama, globalnu dostupnost online, kao i bogat promotivni okvir sa književnim večerima, medijskim aktivnostima, promotivnim materijalima i međusektorskom saradnjom. Centralna promotivna aktivnost biće Festival eko-fikcije, platforma koja objedinjuje eko-fikciju, eko-kritiku i eko-aktivizam. Na festivalu će učestvovati dve autorke, Gøhril Gabrielsen i Julia Fiedorczuk, od kojih će Julia, kao nagrađivana pesnikinja i aktivistkinja, biti lice zelenog i rodno osvešćenog sloja projekta. Rezultati projekta obuhvataju: 7 prevedenih knjiga, 1 festival, 2 gostovanja autora, 13 književnih promocija, 1 panel, 1 konferenciju, veb-sajt, strimovanje promotivnih događaja uživo, medijske članke i raznovrsne promotivne materijale. Projekat će koristiti raznim ciljnim grupama – od široke javnosti (preko milion ljudi) do prevodilaca, autora i partnera u sektoru kulture. Equilibrium(s) spaja književnost i društvenu angažovanost, otvarajući prostor za dijalog o ključnim pitanjima našeg vremena i jačajući rodnu i kulturnu raznovrsnost u književnosti.

European Literary Canvas: Portraits of Our Time

NOSILAC PROJEKTA:

Preduzeće za izdavačku i grafičku delatnost Heliks d.o.o., Srbija

IZNOS DODELJENIH SREDSTAVA:

57.000,00 €

European Literary Canvas: Portraits of Our Time je dvogodišnji projekat književnog prevođenja koji obuhvata prevođenje, promociju i distribuciju sedam značajnih dela savremene evropske književnosti. Projekat pruža raznovrstan portret trenutne književne scene u Evropi, istovremeno komunicirajući književnost kao društveni komentar o ključnim izazovima današnjice: degradaciji životne sredine, rodnim pitanjima i raznim oblicima diskriminacije. Kroz međusektorski pristup promociji, projekat podstiče razgovore o relevantnim društvenim temama iz različitih perspektiva, uključujući ekologe, feminističke i LGBTQ aktiviste, edukatore, naučnike i kulturne radnike. Aktivnosti poput radionica, panela, kreativnih konkursa i sadržaja izgrađenih uz učešće publike ciljaju široku publiku, nadilazeći tradicionalne ljubitelje književnosti i uključujući grupe zainteresovane za procese koji oblikuju savremeno društvo. Poseban fokus projekta usmeren je ka mladima, koji se prepoznaju kao ključni učesnici ovih razgovora. Dva odabrana naslova i dinamične promotivne aktivnosti u online sferi podstiču kritičko razmišljanje, kreativnost, medijsku pismenost i povratak tradicionalnim oblicima čitanja. Centralna tema projekta je „zeleno izdavaštvo“ – ne samo kroz obogaćivanje srpske književne scene knjigama koje otvaraju pitanja o ekološkim temama, već i usvajanjem održivijih izdavačkih praksi, prilagođavanjem održivim materijalima i promocijom digitalnih formata. European Literary Canvas doprinosi povezivanju književnosti i društvenih pitanja, stvarajući platformu za angažovane razgovore i održivu budućnost izdavaštva.

Evropski filmski festivali

27. & 28. Beogradski festival autorskog filma

NOSILAC PROJEKTA:

Udruženje građana "Pogled u svet", Srbija

IZNOS DODELJENIH SREDSTAVA:

82.000 €

Beogradski festival autorskog filma (FAF) nastao je 1994. godine, u vreme kada je Srbija bila pod sankcijama i kulturno izolovana od sveta. Festival je izašao na scenu sa „pogledom u svet“, kako je tvrdio njegov prvi slogan, odmah dobijajući kulturni status. FAF je danas ključni filmski događaj u Srbiji za promociju nezavisne, umetničke i evropske kinematografije. Aktivnosti Beogradskog festivala autorskog filma u naredne dve godine obuhvataju nekoliko akcija, od kojih su najznačajnije 27. i 28. izdanje Festivala, specijalizovane aktivnosti za najmlađe (godišnji Kids fest), satelitske aktivnosti tokom cele godine u Beogradu i širom Srbije, kao i niz aktivnosti posvećenih filmskim radnicima. FAF takođe ima za cilj jačanje aktivnosti međunarodne saradnje koje se odvijaju uglavnom kroz Mrežu festivala u Jadranskom regionu i uspostavljanje novih partnerstava. Glavni ciljevi festivala su promocija raznolikosti koju nudi evropska kinematografija, rad na razvoju publike (sa fokusom na mlađu publiku) i sprovođenje inicijativa za filmsko opismenjavanje. Festival se zalaže za što veću zastupljenost evropskih talenata, izdvajanje više sredstava za inicijative decentralizacije i revitalizacije bioskopskih dvorana u pokrajini, nudeći alternativu digitalnoj distribuciji evropskih filmova i sprovodeći različite akcije za podizanje svesti javnosti o pitanjima održivosti životne sredine, klimatskih promena i rodne ravnopravnosti, kao i povećanja vidljivosti filmova i talenata koji dolaze iz evropskih nenacionalnih zemalja nižeg kapaciteta.

Beldocs – Međunarodni festival dokumentarnog filma

NOSILAC PROJEKTA:

Međunarodni festival dokumentarnog filma BELDOKS, Srbija

IZNOS DODELJENIH SREDSTAVA:

92.000 €

Posvećen stvaranju platforme i aktivnoj podršci evropskom dokumentarnom filmu, Beldoks – Međunarodni festival dokumentarnog filma uvek je težio da inspiriše jake veze između filmova, njihovih autora i publike, kao i između drugih učesnika u industrijskom lancu. Kao značajno središte susreta, Beldoks je prepoznat kao mesto za najbolje nacionalne, evropske i svetske kreativne dokumentarce, koji pružaju opšti pregled recentne svetske produkcije dokumentarnih filmova, otkrivajući raznovrsne, nove glasove i, s druge strane, jačajući, razvijajući i podržavajući industriju regiona. Naredno, 16. izdanje festivala održaće se u maju 2023. godine, a 17. izdanje u maju 2024. godine u hibridnom formatu koji obuhvata premijere u zatvorenim prostorima, onlajn i na televiziji. Nameraje da se organizuje prikazivanje savremenih i klasičnih međunarodnih dokumentaraca u četiri takmičarska programa (Međunarodni, Nacionalni, Tinejdž, Kratki) i u 10 nekonkurentnih programa (Vatromet, Meteori, Vetar, Prajm-tajm, Beldoks specijal, Zemlja u fokusu, dve retrospektive, Specijalne projekcije, XR izložba). U 2023. godini, Beldoks ima čast da bude domaćin Audentia Nagrade Eurimaža. Gosti festivala učestvovaće u različitim kontekstualnim ponudama, specijalizovanim diskusijama, Q&A sesijama, i imaće priliku da se sretnu sa evropskim i regionalnim igračima u industriji. Dodatni programi obuhvataju široke aktivnosti obrazovanja iz oblasti filma, Beldoks industriju – Beldoks Market, Beldoks Forum za pičovanje, Master klasove, Beldoks XR Akademiju, te program Balkanski talenti. Beldoks je posvećen svom opštem ambicioznom cilju da konstantno raste i profesionalizuje festival, posebno u smislu uspešno usvojenih procesa digitalne transformacije i održivih zelenih politika. Takođe, Beldoks je predan tome da kontinuirano razvija plodotvorne veze između filmova, talenta i publike, primenjujući inovativne alate i digitalne mehanizme za aktivan razvoj publike, stvaranje jačeg uključivanja i ciljanje ne-publike.

29. & 30. Beogradski festival autorskog filma

NOSILAC PROJEKTA:

Udruženje građana "Pogled u svet", Srbija

IZNOS DODELJENIH SREDSTAVA:

82.000 €

Festival autorskog filma u Beogradu (FAF) osnovan je 1994. godine, u vremenu kada je Srbija bila pod sankcijama i kulturno izolovana od sveta. Festival je nastupio na scenu nudeći "pogled u svet", kao što je tvrdio njegov prvi slogan, odmah stečući kulturni status. Danas, FAF je ključni događaj za promociju nezavisnog, arthaus i evropskog filma u Srbiji. Aktivnosti Festivala autorskog filma u Beogradu za naredne dve godine obuhvataju nekoliko akcija, najvažnije 29. i jubilarno 30. izdanje Festivala, specijalizovane aktivnosti za najmlađe (godišnji Kids Fest), prateće aktivnosti tokom godine u Beogradu i širom Srbije, kao i niz akcija posvećenih profesionalcima u filmu. FAF takođe ima za cilj jačanje međunarodne saradnje, pre svega kroz Mrežu festivala u Jadranskoj regiji i uspostavljanje novih partnerstava. Glavni ciljevi festivala su promocija raznovrsnosti koju nudi evropski film, rad na razvoju auditorijuma (s fokusom na mlade) i sprovođenje inicijativa za filmsku pismenost. Festival je posvećen ideji zastupanja evropskih talenata, usmeravajući više resursa u inicijative decentralizacije i oživljavanja bioskopskih platana u "periferijama", nuđenju digitalne alternative za evropske filmove, sprovođenju različitih akcija podizanja svesti u javnosti o pitanjima ekološke održivosti, klimatskih promena i rodne ravnopravnosti, kao i povećanje vidljivosti filmova i talenata iz evropskih zemalja niskog produkcionog kapaciteta.

Razvoj TV i onlajn sadržaja

NOSILAC PROJEKTA: Archangel Digital Studios, Srbija

PARTNERI:

- Društvo za proizvodnju i distribuciju kinematografskih dela Režim, Srbija
- Telefilm, Hrvatska
- A_LAB, Italija

IZNOS DODELJENIH SREDSTAVA: 228.461,00 €

“Južni vetar” je međunarodna visokokvalitetna koprodukcija, akcioni triler, dramska serija od 10 epizoda, ukupno po 50 minuta (druga sezona). Nakon velikog uspeha prve sezone, nova sezona serije govori o balkansko-evropsko-rusko-američkoj mreži organizovanog kriminala koja dostiže vrhunac u Srbiji, nakon završetka građanskog rata u Jugoslaviji. Nažalost, čak i sada (skoro trideset godina kasnije) i dalje predstavlja moćnu i beskrupuloznu silu koja utiče na sve sfere društva u svim zemljama regiona, ali i okolnih zemalja. Priča iza gasovoda „Južni tok” otkriva i sve ovo podvlači. Proširujući ovaj motiv i segment radnje, osnovna narativna linija „Južnog vetra” dostiže vrhunac, ne samo u geografskom, već i u ideološkom i širem društvenom smislu. Ovako naša zemlja postaje geopolitička igra visokih uloga, koji su nastavak u suštini beskrajnog Hladnog rata. Glavni ciljevi projekta su ostvarivanje evropske visokokvalitetne koprodukcije 10 epizoda TV serije “Južni vetar O2” i saradnja sa regionalnim emiterima u produkciji serije. Aktivnosti su usmerene na uspostavljanje čvrste i održive saradnje sa našim koproducentima iz Italije i Hrvatske, koji će biti zaduženi za finansiranje i izvršnu produkciju na njihovim teritorijama. Produkcija će doneti korist profesionalcima, glumcima i autorima u evropskim zemljama i omogućiti saradnju zemalja sa različitim proizvodnim strategijama. Oko 200 ljudi će biti direktno uključeno, a dugoročna korist će se postići davanjem primera uspešnih strategija izlaska na inostrano tržište i druge slične produkcije i projekte. “Južni vetar” promovise zelenu proizvodnju i digitalnu distribuciju u skladu sa zelenom strategijom i digitalnom evropskom strategijom. Kao koproducenti su uključeni nacionalni emiteri iz Srbije i Hrvatske. Konačni rezultati su 10 epizoda visoko proizvedenog AV sadržaja sa neverovatnom pričom.

O programu

Kreativna Evropa je glavni program Evropske unije kojim se pruža finansijska podrška ustanovama i organizacijama u polju kulture kako bi čuvale, razvijale i promovisale evropsku kulturnu i jezičku raznolikost, kao i nasleđe, te unapređivale kompetitivnost i ekonomski potencijal kulturnih, a naročito audiovizuelnih delatnosti.

Nadovezujući se na iskustvo realizacije prethodnog ciklusa (Kreativna Evropa 2014-2020), od 2021. godine aktuelni program povezuje veći broj zemalja i raspolaže budžetom od 2,44 milijarde evra, koji je za više od polovine uvećan u odnosu na prethodni program.

Podeljen je u tri potprograma – Kultura, koji pokriva sve oblasti kulture i umetnosti, izuzev audiovizuelnih delatnosti koje pokriva potprogram MEDIA, te Međusektorsko povezivanje koje omogućava saradnju između različitih kreativnih oblasti, pokrivajući između ostalog i oblast informisanja i medija.

Desk Kreativna Evropa Srbija kroz svoje tri kancelarije Kultura Desk Srbija pri Ministarstvu kulture i informisanja, MEDIA Desk Srbija pri Filmskom centru Srbije i Antena Kultura deska Srbija pri Fondu "Evropski poslovi" AP Vojvodine u Novom Sadu, pruža stručnu pomoć i daje savete pri popunjavanju konkursnih prijava za program Kreativna Evropa, kao i informacije o potencijalnim regionalnim i evropskim partnerima.

Pored stručnog savetovanja i promocije programa Kreativna Evropa, naš tim sprovodi brojne druge aktivnosti:

- Organizujemo i učestvujemo u događajima širom Srbije – uz organizaciju info dana, treninga i seminara, konferencija i drugih programa razmene znanja i veština u polju kulture i audiovizuelnih delatnosti, nastojimo da budemo prisutni i na festivalima, radionicama, filmskim marketima, sajmovima i izložbama i sličnim događajima na kojima možemo podeliti informacije o programu. Ukoliko želite da učestvujemo u programu koji organizujete, javite nam se putem elektronske pošte.
- Objavljujemo korisne informacije o evropskim programima i prilikama za domaće ustanove i organizacije – na sajtu Deska možete pretraživati konkurse programa Kreativna Evropa, inspirisati se uspešnim pričama, usavršavati se koristeći resurse za učenje, pratiti najnovije vesti programa ili potražiti partnera u našoj bazi.
- Realizujemo istraživačke aktivnosti i radimo na unapređenju lokalne i regionalne kulturne politike – posebna aktivnost Deska Kreativna Evropa Srbija je pravljenje baze podataka o istraživanjima i statističkim podacima u kulturi, koji se direktno i indirektno tiču međunarodne saradnje, ali isto tako i pokretanje istraživanja i drugih projekata kojima se podstiče razvoj celokupnog sistema kulture u Srbiji.

Važan deo aktivnosti Deska Kreativna Evropa Srbija jeste i animiranje ustanova i organizacija koje do sada nisu konkurisale za finansijska sredstva programa Kreativna Evropa, te dugoročan rad na unapređenju njihovih kapaciteta u pogledu razvoja međunarodne saradnje.

O Green Art Incubator-u

Green Art Incubator je platforma eksperata i profesionalaca u interdisciplinarnom polju koja u centar promišljanja smešta uspostavljanje odnosa umetnosti prema aktuelnoj klimatskoj krizi. Kroz različite faze i formate delovanje, GAI kontinuirano radi na podizanju kapaciteta i osnaživanju aktera u polju kulture i umetnosti u pravcu zelene transformacije i podsticanju njihovog aktivnijeg učešća u ekološkom dijalogu.

Platforma je primarno fokusirana na polja izvođačkih, vizuelnih i audiovizuelnih umetnosti, kao i na oblast menadžmenta i zaštite kulturnog nasleđa, dok primarne aktivnosti podrazumevaju istraživanja, seminare i obuke za organizacije i profesionalce u kulturi, vodiče za zelenu produkciju, konferencije i dr.

Green Art Incubator je član IETM mreže, kao i Climate Heritage Network.

IMPRESSUM

Zeleni zaokret u kulturi – pojam, konteksti, značenja

Urednik:

Milan Đorđević

Izdavač:

MEDIA Desk Srbija

Filmski centar Srbije

Koče Popovića 9/3, 11000 Beograd, Srbija

Za izdavača:

Una Domazetoski

Tekstovi:

Jovana Karaulić, Ksenija Marković Božović, Milan Đorđević, Milica Rašković

Saradnice na projektu:

Tijana Mićanović i Nađa Milošević

Grafičko oblikovanje:

2754 Studio

Projekat realizovan u saradnji sa platformom Green Art Inkubator

ISBN-978-86-7227-143-0

Beograd, 2024. god.

www.kreativnaevropa.rs

Ova publikacija finansirana je uz podršku Evropske komisije. Publikacija odražava isključivo stavove autora, i Evropska komisija se ne može smatrati odgovornom za bilo kakvu upotrebu informacija sadržanih u njoj.

Finansira
Evropska unija

